Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2020 ЙИЛ – ИЛМ, МАЪРИФАТ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • WWW.XS.UZ • E-mail: info@xs.uz • 2020 йил 24 сентябрь, № 202 (7704) Пайшанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИ БОШ АССАМБЛЕЯСИНИНГ 75-СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

Президент Шавкат Мирзиёев 23 сентябрь куни видеоанжуман шаклида бўлиб ўтаётган БМТ Бош Ассамблеяси 75-сессияси ишида иштирок этди.

Давлатимиз раҳбари БМТ Бош Ассамблеяси тарихида илк маротаба ўзбек тилида нутқ сўзлаб, халқаро ҳамжамият эътиборига минтақавий ва глобал аҳамиятга эга долзарб масалалар юзасидан ўз нуқтаи назарини ҳамда Ўзбекистонни сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий модернизация қилишнинг устувор йўналишларини тақдим этди.

* * *

Муҳтарам Раис Вўлкан Бозкир жаноблари!

Муҳтарам Бош котиб Антониу Гутерриш жаноблари!

Ҳурматли делегациялар раҳбарлари!

Хонимлар ва жаноблар!

Бош Ассамблеянинг етмиш бешинчи сессияси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тарихида биринчи марта бутунлай янги форматда — коронавирус пандемияси туфайли онлайн мулоқот режимида бўлиб ўтмоқда.

Бундай глобал фалокат сайёрамизда сўнгги юз йилда кузатилмаган эди. Бу офат бутун инсониятнинг заиф жиҳатларини яққол кўрсатди. Ҳозирги таҳликали ва мураккаб вазият Ер юзидаги барча давлатлар ва халқлар ўзаро боғлиқ эканини, ўртамизда мунтазам мулоқот, ишонч ва яқин ҳамкорлик ўта муҳимлигини исботлади.

Шу йўлда барчамиз ҳукуматлар, парламентлар ва фуқаролик жамиятларининг ўзаро саъй-ҳаракатларини бирлаштириш, умумий масъулият тамойилларини мустаҳкамлаш, халқаро шерикликни мувофиқ ҳолда ривожлантириш, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг мақоми ва салоҳиятини ошириш, ваколатларини кенгайтириш лозимлигини чуқур англадик.

Мақсадимиз — ҳар бир инсоннинг асосий ҳуқуқ ва эркинликларини, саломатлиги ва фаровонлигини таъминлайдиган адолатли глобал тизимни биргаликда яратишдир.

Бу борада биз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шафелигида **Пандемиялар даврида давлатларнинг ихтиёрий мажбуриятлари тўғрисидаги халқаро кодексни** ишлаб чиқишни таклиф этамиз. Ушбу ҳужжатда ҳар бир давлатнинг ўз фуқаролари ва халқаро ҳамкорлари олдидаги мажбуриятлари акс этиши лозим.

Ҳурматли хонимлар ва жаноблар!

Биз Ўзбекистонда COVID-19 қайд этилган дастлабки кунлардан бошлаб барча саъй-ҳаракат ва ресурсларимизни бу хавфли касалликни жиловлаш ва энг асосийси — одамлар ҳаётини сақлаб қолишга қаратдик.

Пандемиянинг салбий оқибатларини юмшатиш учун ижтимоий ҳимоя ва соғлиқни сақлаш тизимлари кескин кучайтирилмоқда, аҳолига, иқтисодиёт тармоқлари ва бизнесга манзилли кўмак кўрсатилмоқда. Шу мақсадда махсус жамғармалар тузилди.

Фурсатдан фойдаланиб, синовли дамларда бизга беғараз ёрдам кўрсатган барча дўст ва ҳамкорларимизга чуқур миннатдорлик изҳор этаман.

Биз халқаро ҳамжамиятнинг пандемияга қарши самарали курашиш бўйича барча ҳаракатларини, жумладан, зарур дори-дармон ҳамда вакциналар ишлаб чиқиш ва улардан кенг фойдаланишга қаратилган ташаббусларини қўллаб-қувватлаймиз.

Шунингдек, Бош котиб Антониу Гутерриш жанобларининг бугунги инқирозли вазиятда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг долзарб муаммоларига бағишланган саммитни ўтказиш бўйича таклифини маъқуллаймиз.

Ҳурматли Бош Ассамблея сессияси иштирокчилари!

Бундан уч йил муқаддам мен Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг олий минбаридан Ўзбекистоннинг туб ислоҳотларни амалга ошириш бўйича қарори қатъий эканини айтган эдим.

Жамиятни сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий модернизация қилиш бўйича кенг кўламли чора-тадбирларимиз натижасида янги Ўзбекистон шаклланмоқда. Бугунги кунда мамлакатимиздаги демократик ўзгаришлар ортга қайтмайдиган тус олди.

Ўтган йили парламентга ўтказилган сайловлар аҳоли ва партияларнинг сиёсий фаоллиги, фуқаролик жамияти институтларининг роли, оммавий ахборот воситаларининг таъсири ошганини намойиш этди.

Биз учун гендер тенглик сиёсати устувор масалага айланди. Хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги ўрни тобора кучаймоқда. Янги парламентимизда аёл депутатлар сони икки баробарга кўпайди.

Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ҳолат ҳам бутунлай ўзгарди. Мажбурий ва болалар меҳнати тўлиқ тугатилди. Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегия қабул қилинди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фуқаролиги бўлмаган инсонлар сонини камайтиришга қаратилган чақириғига жавобан шу йилнинг ўзида 50 минг юртдошимизга Ўзбекистон фуқаролиги берилди.

Мамлакатимизда диний эркинлик борасида ҳам вазият кескин яхшиланди. Миллатлараро тотувлик ва динлараро бағрикенгликни янада мустаҳкамлаш биз учун доимий муҳим вазифадир.

Судларнинг чинакам мустақиллиги ва қонун устуворлигини таъминлашга йўналтирилган кенг қамровли ислоҳотлар изчил амалга оширилмоқда.

Коррупцияга қарши муросасиз кураш янги босқичга кўтарилди. Бу борада муҳим қонун ҳужжатлари қабул қилиниб, мустақил тузилма — Коррупцияга қарши курашиш агентлиги ташкил этилди.

Мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотлар жадал давом эттирилмоқда. Биз биринчи марта камбағалликни камайтириш ҳақидаги қатъий қароримизни очиқ эълон қилдик. Бунга тадбиркорликни ривожлантириш ва қўшимча иш ўринлари яратиш, инвестиция ва бизнес муҳитини яхшилаш ҳамда замонавий инфратузилмани барпо этиш, одамларни янги касб-ҳунарларга ўргатиш ва аҳолига манзилли ижтимоий ёрдам кўрсатиш орқали эришмоқдамиз.

Мамлакатимиз аҳолисининг ярмидан кўпини ёшлар ташкил этади. Республикамизда ҳар бир йигит-қизнинг жамиятда муносиб ўрин эгаллаши ва ўз салоҳиятини намоён этиши учун улкан ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистонда Ёшлар парламентлари, Ёшлар ишлари агентлиги фаолият кўрсатмоқда.

Август ойида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шафелигида ёшлар ҳуқуқларига бағишланган Самарқанд халқаро форуми муваффақиятли ўтказилди.

Фурсатдан фойдаланиб, яна бир бор **Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги Бирлашган Миллатлар Ташкилоти конвенциясини** қабул қилиш бўйича Ўзбекистон ташаббусини қўллаб-қувватлашга чақираман.

Бундан ташқари, **Барқарор тараққиёт мақсадларига эришиш ва инсон ҳуқуқларини таъминлашда парламентлар ролини ошириш тўғрисидаги Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг махсус резолюциясини** қабул қилишни таклиф этамиз.

Ҳурматли дўстлар!

Ҳозирги вақтда Марказий Осиё минтақасида туб ўзгаришлар юз бермоқда. Биз минтақа давлатлари ўртасида яхши қўшничилик ва ўзаро ишонч, дўстлик ва ҳурмат муҳитини яратишга эришдик.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида илгари сурилган ташаббусга асосан мунтазам ўтказилаётган Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат учрашувлари умумий ютуғимиз бўлди.

Охирги тўрт йилда Ўзбекистоннинг қўшни давлатлар билан ўзаро савдо ҳажми салкам беш баробарга ўсди.

Мамлакатларимиз ушбу синовли кунларда бир-бирини ёлғиз қолдирмасдан, ўзаро елкадош бўлдилар.

Бугун Марказий Осиё давлатлари олдида муҳим стратегик вазифа турибди. У ҳам бўлса, минтақамизнинг глобал иқтисодий, транспорт ва транзит йўлакларига чуқур интеграциясини таъминлашдир.

Шу муносабат билан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шафелигида **Транспорт-коммуникация алоқаларини ривожлантириш минтақавий марказини очишни** таклиф этамиз.

Бугунги кунда Марказий Осиёда хавфсизликни таъминлаш соҳасида ҳам самарали ҳамкорлик олиб борилмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Глобал антитеррор стратегияси муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Биз ушбу стратегия доирасидаги **Минтақавий қўшма режанинг 10 йиллик натижалари ва келгуси истиқболларига бағишланган халқаро конференцияни ўтказиш** тарафдоримиз.

Маълумки, минтақамизнинг кўҳна ва бой маданий мероси глобал аҳамиятга эга. Биз 2021 йилда ЮНЕСКО билан ҳамкорликда қадимий Хива шаҳрида **“Марказий Осиё жаҳон цивилизациялари чорраҳасида” деган мавзуда халқаро форумни** ўтказишга тайёрмиз.

Ҳурматли сессия иштирокчилари!

Биз Афғонистонни Марказий Осиёнинг ажралмас қисми сифатида қабул қиламиз. 2018 йил март ойида ўтказилган Афғонистон бўйича олий даражадаги Тошкент конференцияси афғон муаммосини ечиш учун халқаро ҳамжамият саъй-ҳаракатларини сафарбар этишда янги босқич бўлди.

Биз жорий йилнинг сентябрь ойида Доҳа шаҳрида афғон сиёсий кучлари ўртасида бошланган тинчлик музокараларини тўла қўллаб-қувватлаймиз. Бу музокаралар жафокаш афғон заминида тинчлик ва барқарорлик ўрнатишига умид қиламиз.

Минтақада иқтисодий интеграция жараёнларига Афғонистонни кенг жалб этиш мақсадида “Сурхон — Пули-Хумри” электр узатиш тармоғини, Мозори-Шарифдан Ҳинд океани портларига чиқадиган темир йўл қурилиши каби йирик инфратузилма лойиҳаларини амалга оширишга киришдик.

Фикримизча, Афғонистонда тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш масалалари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг доимий эътибори марказида бўлиб қолиши зарур.

Фақат биргаликда ва яқин ҳамкорлик орқали биз афғон халқининг эзгу орзу-умидларини рўёбга чиқаришимиз мумкин. Бу борада “Беқарор ва вайронкор вазиятдан — тинчлик ва бунёдкорлик сари” деган тамойил асосида иш олиб бориш муҳимдир. Шу боисдан **Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузурида афғон халқининг дарду ташвишини тинглайдиган, доимий фаолият кўрсатадиган қўмита ташкил этиш лозим.** Ушбу қўмитанинг асосий вазифаси Афғонистоннинг иқтисодий ва ижтимоий ривожланишига кўмак беришдан иборат бўлиши зарур.

Ҳурматли давлат ва ҳукумат раҳбарлари!

Давримизнинг ўткир муаммоларидан яна бири — глобал иқлим ўзгаришларидир. Бугунги кунда ҳар бир мамлакат бу жараённинг салбий таъсирини ҳис этмоқда. Минг афсуски, бундай ўзгаришлар Марказий Осиё тараққиётига ҳам катта хавф туғдирмоқда.

Эътиборингизни яна бир бор Орол денгизи қуришининг ҳалокатли оқибатларига қаратмоқчиман. Оролбўйи ҳудуди экологик фожианинг марказига айланди. Биз мавжуд аҳволни яхшилаш учун бу ерда икки миллион гектар янги ўсимлик майдонлари ва дарахтзорлар яратиш, тупроқ қатламини шакллантириш бўйича улкан ишларни амалга оширмоқдамиз.

Мамлакатимиз ташаббуси билан Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Оролбўйи минтақаси учун инсон хавфсизлиги бўйича кўп томонлама шериклик асосида траст фонди тузилди. Умид қиламизки, ушбу фонд оғир экологик ҳудудда яшаётган аҳолига амалий ёрдам кўрсатиш учун халқаро ҳамжамиятнинг таянч платформаси бўлиб хизмат қилади.

Биз Оролбўйи минтақасини экологик инновация ва технологиялар ҳудуди, деб эълон қилиш ҳақида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг махсус резолюциясини қабул қилишни таклиф этамиз. Ушбу муҳим ҳужжат тасдиқланган санани эса Халқаро экологик тизимларни ҳимоя қилиш ва тиклаш куни сифатида нишонлаш мақсадга мувофиқ бўларди.

Ҳурматли хонимлар ва жаноблар!

Сўзимнинг якунида яна бир фикрни таъкидлашни истардим. Жаҳоннинг турли нуқталарида нотинчлик сақланиб қолаётгани, зиддият ва зўравонликлар ортиб бораётгани, экологик офатлар ва бошқа замонавий хатарлар қашшоқлик ва камбағалликнинг глобал муаммоларини кучайтирмоқда.

Бу муаммолар, айниқса, пандемия шароитида кескин тус олмоқда. Тобора ташвишли оҳанг касб этаётган қашшоқликнинг овози бутун дунё ҳамжамиятини, барчамизни безовта қилиши зарур.

Шу муносабат билан қашшоқликни тугатиш ва камбағалликка қарши курашишни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси навбатдаги сессиясининг асосий мавзуларидан бири сифатида белгилаш ҳамда ушбу масалаларга бағишланган глобал саммитни ўтказишни таклиф этамиз.

Қадрли дўстлар!

Барчамизга равшанки, пандемиядан кейинги дунёнинг ижтимоий-иқтисодий манзараси бутунлай бошқача тус олади.

Биз хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидаги умумий хатарларга қарши янгича ёндашувлар асосида ва яқин ҳамкорликда ишлашимиз зарур.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мувофиқлаштирувчи халқаро тузилма сифатидаги марказий ўрнини янада кучайтириш лозим.

Ўзбекистон жаҳоннинг барча мамлакатлари билан кенг кўламли ва ўзаро манфаатли шерикликни, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва унинг институтлари билан амалий мулоқотни ривожлантириш учун доимо тайёр.

Эътиборингиз учун раҳмат.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Матбуот хизмати сурати.

Ўзбекистон Республикасининг

ҚОНУНИ

Таълим тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2020 йил 19 майда қабул қилинган

Сенат томонидан 2020 йил 7 августда маъқулланган

1-боб. Умумий қоидалар

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонуннинг мақсади таълим соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

2-модда. Таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

давлат аккредитацияси – давлат таълим муассасалари ва ташкилотлари, шунингдек нодавлат таълим ташкилотлари (бундан буён матнда таълим ташкилотлари деб юритилади) фаолиятининг давлат таълим стандартлари ва давлат таълим талабларига ҳамда ўқув дастурларига мувофиқлигининг давлат томонидан эътироф этилиши ҳамда уларнинг битирувчиларига маълумот тўғрисидаги ҳужжатларни топшириш ҳуқуқининг тақдим этилишидан иборат жараён;

давлат таълим муассасаси – давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан давлат мулки бўлган мол-мулк негизида ташкил этилган, давлат таълим стандартларига ва давлат таълим талабларига мувофиқ таълим берадиган муассаса;

давлат таълим стандартлари – давлат томонидан таълимнинг мазмуни ва сифатига нисбатан белгиланадиган талаблар мажмуи;

давлат таълим талаблари – таълимнинг тузилмасига, мазмунига ва уни амалга ошириш шарт-шароитларига, шунингдек таълим олувчиларнинг жисмоний, шахсий, интеллектуал, илмий ҳамда касбий сифатларига қўйиладиган мажбурий талаблар;

малака – шахснинг касбий фаолиятнинг муайян турини бажаришга тайёргарлигини ифодалайдиган, маълумот тўғрисидаги тегишли ҳужжат билан тасдиқланадиган билим, қобилият, маҳорат ва кўникмалар даражаси;

мутахассислик – малака бериш билан якунланадиган муайян касбий тайёргарлик турининг номи;

нодавлат таълим ташкилоти – давлат таълим стандартлари, давлат таълим талаблари ва ўқув дастурларига мувофиқ таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берадиган лицензия асосида таълим хизматлари кўрсатувчи юридик шахс;

тарбия – аниқ мақсадли ҳамда ижтимоий-тарихий тажриба асосида ёш авлодни ҳар томонлама камол топтиришга, уларнинг онгини, маънавий-ахлоқий қадриятлар ва дунёқарашини шакллантиришга қаратилган тизимли жараён;

таълим – таълим олувчиларга чуқур назарий билим, малакалар ва амалий кўникмалар беришга, шунингдек уларнинг умумтаълим ва касбий билим, малака ҳамда кўникмаларини шакллантиришга, қобилиятини ривожлантиришга қаратилган тизимли жараён;

таълим кампуси – ягона ҳудудда бирлаштирилган ўқув биноларини, илмий-тадқиқот институтларини (марказларини), ишлаб чиқариш мажмуалари ва технопаркларни, таълим-тарбия жараёни иштирокчиларининг вақтинча яшаш жойларини, лабораторияларни, ахборот-ресурс марказларини (кутубхоналарни), спорт иншоотларини, умумий овқатланиш объектларини ўз ичига олган бинолар ҳамда иншоотлар мажмуидан иборат бўлган, ўқув жараёни, маънавий-ахлоқий тарбиянинг юқори самарадорлигини таъминлайдиган таълим-тарбия муҳити;

таълим-тарбия жараёни иштирокчилари – таълим олувчилар, вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-оналари ёки бошқа қонуний вакиллари, педагог ходимлар ва уларнинг вакиллари;

таълим ташкилотлари аттестацияси – таълим ташкилотларининг фаолиятини баҳолаш, давлат таълим стандартлари ва давлат таълим талаблари ҳамда ўқув дастурларига мувофиқ кадрлар тайёрлаш мазмуни, даражаси ва сифатини аниқлаш бўйича давлат назоратининг асосий шакли.

4-модда. Таълим соҳасидаги асосий принциплар

Таълим соҳасидаги асосий принциплар қуйидагилардан иборат:

таълим устуворлигининг тан олиниши;

таълим олиш шаклини танлаш эркинлиги;

таълим соҳасида камситишларга йўл қўйилмаслиги;

таълим олишга доир тенг имкониятларнинг таъминланиши;

таълим ва тарбияга миллий ҳамда умуминсоний қадриятларнинг сингдирилганлиги;

таълим ва тарбиянинг инсонпарварлик, демократик хусусияти;

таълимнинг узлуксизлиги ва изчиллиги;

ўн бир йиллик таълимнинг ҳамда олти ёшдан етти ёшгача бўлган болаларни бир йил давомида умумий ўрта таълимга тайёрлашнинг мажбурийлиги;

давлат таълим стандартлари ва давлат таълим талаблари доирасида таълим олишнинг ҳамма учун очиқлиги;

ўқув дастурларини танлашга доир ёндашувнинг ягоналиги ва табақалаштирилганлиги;

инсоннинг бутун ҳаёти давомида таълим олиши;

жамиятда педагогларни ижтимоий ҳимоя қилишнинг кафолатланганлиги;

таълим тизимининг дунёвий хусусиятга эгалиги;

билимлилик, қобилиятлилик ва истеъдоднинг рағбатлантирилиши;

таълим тизимида давлат ва жамоат бошқарувининг уйғунлиги;

таълим фаолияти соҳасидаги очиқлик ва шаффофлик.

(Давоми 3, 4, 5-бетларда).

АССАЛОМ, ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН!

Буюк тарихий ҳодиса — Президент Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида ўзбек тилида сўзлаган нутқини тинглаб...

Туркияда чиқадиган “Жумҳурият” газетаси ўзининг 21 сентябрь сонида “Ўзбек тили БМТда” сарлавҳали мақола эълон қилди. Савол туғилиши табиий: бу шунчалик аҳамият қилиниши керак бўлган ҳодисами? Унинг ижтимоий-сиёсий мақоми нақадар муҳим?

Масалага юзаки ёндашилса, бунга БМТ иш тартибига истисно тарзида киритилаётган ўзгариш, деб ҳам қараш мумкин. Чунки белгиланган тартиб-қоидаларга мувофиқ, мазкур халқаро ташкилот одатда дунё бўйича олтита тилдан фойдаланади. Ўзбек лидери тарихда илк бор ўз она тили — буюк Навоий, соҳибқирон Темур, Бобур, Жалолиддин Мангубердининг тилида сўз айтиши, албатта, тарихий воқеа.

2

АССАЛОМ, ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН!

1

Моҳиятан қараганда, мустақил бўлганимизга қарийб ўттиз йил бўлмоқда. Ўтган даврда иқтисодий-сиёсий, ҳарбий ва жуғрофий жиҳатдан эгаменлигимизнинг кучли асослари яратилгани айни ҳақиқат. Бироқ орадан шунча вақт ўтса-да, бошқарув механизми, давлат тизимидаги иш юритиш жамият, айниқса, сиёсий элита тафаккуридаги эски қолипларни синдириш қийин кечди. Янаям аниқроқ айтадиган бўлсак, бунга истак ҳамда хоҳишнинг ўзи ҳам бўлмади. Бу эса давлат ва жамият ҳаётида сунъий — гибрид қадриятни шакллантирди. Собиқ шўро даврида шаклланган, таъбир жоиз бўлса, қўлтиғига сув пуркаб турилган коммунистик консерватизм ҳамда ёшлар орасида оммалашган космополитизм мустақил Ўзбекистон, маъжозий тилда айтганда, ўзбек жамиятини миллий ўзлик-идентитетидан хийла нари суриб келди. Бу, энг аввало, мамлакатда расман давлат тили, деб эълон қилинган ўзбек тилининг “оёққа” туришини чеклаб ташлади. Ўтган 30 йил ичида расмий мақомдаги ўзбек тили аҳолисининг 80 фоизини ўзбеклар ташкил этадиган жамиятда сиёсат ва фан тилига айланолмади.

Албатта, бу омил миллатнинг том маънода эски мафкуралардан, маънавий қарашлардан халос бўлмаганини англатади. Бошқача айтганда, бу миллат руҳияти ҳамда тафаккури “парваришга” муҳтож эканидан далолатдир. Ҳар бир миллатнинг этник ўзлигини энг ёрқин ифода этадиган, белгилайдиган восита унинг тили ҳисобланади. Шу маънода, Президентимизнинг БМТ минбаридан туриб тарихда илк бор ЎЗБЕК тилида нутқ ирод қилиши мустақиллик йилларида қўлга киритган, биз гувоҳи бўлиб турган энг улуғ ғалабалардан биридир. Чунки тил бугун биз учун маънавий асос баробарида, сиёсий масала ҳамдир. Эҳтимол, айнан шундай фикру ўйлар турк қардошларимиз қалбига ҳам чўғ солган бўлса, ажаб эмас.

“Туркий тилнинг тамал тошларидан бўлган чиғатой лаҳжасини адабий тил ҳолига етказган Алишер Навоий айни вақтда Амир Темур давлатининг забардаст вакилларидан бири эди.

Президент Шавкат Мирзиёев Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг эртага бошланадиган Бош Ассамблеясида ҳамкорлик марралари, умидлари ва мамлакатининг тинчликпарвар мақсадлари ҳақида **илк бор Навоий тилида дунёга хитоб қилади”** деб ёзади Туркияда чоп этиладиган нуфузли “Жумҳурият” газетаси.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар ташкилоти Бош Ассамблеясининг 75-сессиясидаги бу галги чиқиши унинг мазкур халқаро ташкилот ишидаги иккинчи иштироки ҳисобланади. Мамлакатимиз раҳбари бундан олдин 2017 йил 12 сентябрда БМТнинг Нью-Йоркдаги бош штаб квартирасида чиқиш қилган эди. Уч йил олдинги нутқида Юртбошимиз дунё минбаридан туриб минтақа ва жаҳон ҳамжамияти учун муҳим саналган умумсиёсий масала ҳамда таклифларни ўртага ташлаган эди. Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат учрашувларини йўлга қўйиш, БМТнинг “Маърифат ва диний бағрикенглик” махсус резолюциясини қабул қилиш, БМТнинг Ёшлар ҳуқуқлари бўйича конвенциясини ишлаб чиқиш, Оролбўйи муаммосига эътиборни ошириш ҳамда Афғонистон муаммосини ҳал этиш шулар жумласидандир. Эътиборлиси шундаки, ҳозиргача ушбу таклифларнинг 4 таси амалга ошди. Хусусан, минтақа давлатлари (Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон) раҳбарларининг Маслаҳат учрашувлари мунтазамлик мақомини олди. 2018 йилда БМТ Бош Ассамблеяси “Маърифат ва диний бағрикенглик” махсус резолюциясини тасдиқлади, шу йили Оролбўйи минтақаси учун инсонлар хавфсизлиги бўйича кўп томонлама шериклик асосида траст фонди иш бошлади.

Айни пайтда БМТнинг ёшлар ҳуқуқлари бўйича конвенцияси лойиҳасини яратиш жараёни қизғин паллада. Айнан шу форматда инсон ҳуқуқлари бўйича Самарқанд форумларининг ўтказилаётгани мақсад сари жиддий қадам ташланганини англатади, албатта.

Ўтган гал ўртага ташланган масала ва таклифлар ичида алоҳида бир масала бор эдики, бу нафақат минтақа, балки дунё ҳамжамияти тинчлиги ҳамда барқарорлиги учун ҳам ўта муҳим ҳисобланади. Бу — “Афғон муаммоси”.

2018 йил мартида Тошкентда Афғонистон бўйича юқори даражадаги халқаро конференция ташкил этилиб, унинг якунлари бўйича махсус декларация қабул қилинди. Бугун ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, пойтахтимизда ўтказилган “Тинчлик жараёни, хавфсизлик соҳасида ҳамкорлик ва минтақавий шериклик” мавзуидаги халқаро конференция Ўзбекистоннинг афғонлараро тинчлик жараёнини фаоллаштиришга қўшган ҳал қилувчи ҳиссаси бўлган эди. Ўзбекистон ва Афғонистон Президентлари, БМТ Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзолари бўлган мамлакатлар, минтақанинг етакчи давлатлари ҳамда нуфузли халқаро ташкилотлар вакиллари иштирок этган йиғинда Ўзбекистон Президенти чиқиш қилар экан, Афғонистондаги можарони ҳал этиш йўлларининг аниқ стратегик ёндашувларини кўрсатиб, “афғон сиёсати”га доир устувор йўналишларни белгилаб берганди. Улар бугунги кунга келиб, Афғонистонда тинчликни қарор топтириш бўйича халқаро саъй-ҳаракатларни фаоллаштириш асосига айланди.

Тошкент декларацияси асосида қарийб икки йил давом этган халқаро миқёсдаги саъй-ҳаракатлар натижасида 2020 йилнинг 29 феврал санасида Қатар пойтахти Доҳада Америка Қўшма Штатлари ва “Толибон” ҳаракати ўртасида тинчлик битими имзоланди.

Мазкур анжуманда сўнг дунёнинг ривожланган “ақл марказлари”, нуфузли экспертлар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари ўз тахминларини баён қилишди. Таҳлилчилар Президент Шавкат Мирзиёевнинг Афғонистон бўйича юқори даражадаги халқаро конференцияни ўтказиш ташаббуси ўз вақтида бўлгани ва долзарб аҳамиятга эга эканлигини таъкидлашди. Бунинг натижасини кечагина Қатар пойтахти Доҳа шаҳрида Афғонистон ҳукумати ҳамда “Толибон” гуруҳи ўртасида узоқ кутилган инклюзив музокаралар бўлиб ўтгани ва бу учрашувлар моҳиятан афғонлараро умуммиллий ярашувга мустаҳкам пойдевор яратиши билан ниҳоятда аҳамиятли, дея эътироф этилганида ҳам кўриш мумкин. Чунки бунгача ушбу ўлкада ўтган 40 йил мобайнида тинчлик ўрнатиш бўйича бирор-бир самарали музокара ўтказилмаган.

Давлатимиз раҳбари бу сафарги нутқида ҳам халқаро ҳамда минтақавий аҳамиятга молик қатор масалалар юзасидан муҳим таклифлар билан чиқди. Хусусан, минтақа ва глобал миқёсда тинчлик ҳамда барқарорликни мустаҳкамлаш, барқарор тараққиёт, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, конструктив мулоқотни кенгайтириш, шунингдек, иқлим ўзгариши, озиқ-овқат хавфсизлиги муаммоси, қашшоқликка барҳам бериш ҳамда камбағалликни қисқартириш масалаларини ўртага ташлади, улар бугун бутун инсониятни ўйлантирмоқда. Дарҳақиқат, Президентимиз муҳим масала сифатида қайд этган қашшоқликни тугатиш ва камбағалликка барҳам бериш бугун барча давлатлар ҳамда жамиятлар учун бир хил долзарблик касб этаётгани бор гап. “Фуқаролар адолатсизликдан шикоят қилиши ва улар бир минтақада бошқасидан фарқ қилиши кутилмаган нарса эмас. Ушбу муаммоларга иқтисодиёти бой мамлакатлар ҳам, ривожланган демократик давлатлар ҳам дуч келади”, дейди Марказий Осиёда ислом дини тадқиқотчиси Ной Таккер Жорж Вашингтон университети қошидаги Европа, Россия ва Евроосиё тадқиқотлари институтининг “Марказий Осиё” дастури веб-сайтида босилган “Худосиз терроризм: Марказий Осиёдаги радикаллашув ва радикаллашувга қарши кураш моделларини қайта кўриб чиқиш” деб номланган тадқиқотида. Ҳақиқатан ҳам, бугун патакка тушган қуртдай инсоният хотиржамлигини кемираётган халқаро терроризм ҳамда радикализм мотивида фақат диний ёки иркий-этник эмас, балки иқтисодий “бўёқ”лар, яъни мўмай пул ишлашга бўлган иштиёқ кўзга ташланиб қолганини кўпчилик тан олмоқда.

Ной Таккер террорчилар орасига тушиб қолган, адашган минтақадошларимизнинг катта қисмини тирикчилик илинжида иш излаб хорижга чиққанлар ва тенгсизликдан аламзада бўлганлар, дея тамсиллайди. Шу маънода, Президентимизнинг ушбу глобал хавф — камбағалликни қисқартириш бўйича ўртага ташлаши ва унинг ечимлари юзасидан берган таклифлари замонавий дунёни ларзага солаётган масала ўлароқ жаҳон афкор оммасининг эътиборини тортди, десак, адашмаймиз.

Маърузада Юртбошимиз бугун бутун инсоният бошига тушган, ҳаммани бирдай хавотирга солаётган коронавирус пандемияси, унга қарши биргаликда курашиш ва касаллик тарқалишининг салбий оқибатларини енгиб ўтиш масалаларига ҳам эътибор қаратди. Ушбу офат ҳозирги кунда инсоният олдида турган, энг биринчи ҳал этилиши зарур бўлган муаммолардан бирига айланди. Негаки, ёш, жинс, миллат ҳамда давлат танламайдиган ушбу вируснинг тарқалиш суръати жуда тез, талофоти ҳалокатли. Шу ўринда мамлакатимизда Президентимиз кўрсатмаси билан ўз вақтида кўрилган чора-тадбирлар касаллик келтириши мумкин бўлган хавфни камайтириш имконини берганини алоҳида эътироф этиш зарур.

Президентимизнинг мазкур маърузасидан келиб чиқиб, қайд этиш керак бўлган яна бир жиҳат бор. Маълумки, давлатимиз раҳбари шу йил бошида Олий Мажлисга қилган Мурожаатида 2021 — 2023 йиллар мобайнида БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига аъзо бўлиш масаласини баён этган эди. Тан олиш керакки, кейинги йилларда мамлакатимизда ушбу жабҳада дадил қадамлар ташланди. Диний ва сиёсий сабаблар билан ҳибсда ушлаб турилган маҳбуслар сонининг кескин қисқариши, матбуот ҳамда сўз эркинлигининг таъминланаётгани, эркин сайловлар йўлидаги ислоҳотлар шулар жумласидандир.

Сўзимизни Туркиянинг “Жумҳурият” газетасида чиққан мақола ва турк матбуоти алоҳида эътироф этган омил — буюк миллатимиз томирларида қон мисол гупуриб турган, бироқ узоқ йиллар мустамлака жабрини тортиб, рўзғор ва маиший мавзулар тилига айланиб қолган ОНА ТИЛИмиз ҳақидаги мулоҳазалардан бошлаган эдик.

Дарҳақиқат, Президентимизнинг ўз маърузасини она тилимизда баён этиши ўз йиллик тарихимиздаги нафақат ижтимоий, балки чуқур сиёсий ҳодиса ҳамдир. Моҳият-эътибори билан бу ҳаракат чин маънодаги миллий давлат барпо этиш йўлидаги шаҳд ортга қайтмас эканини кўрсатади. Бу эса давлатимиз ва миллатимизнинг тожи, энг олий нишони бўлган она тилимизнинг қадрини янада баланд қилади.

Бугун миллат учун тарихий кун. Чунки кўп балоларни бошидан ўтказган, камситилган, хўрланган, буюк Навоий, Темур, Жалолиддин-у Бобурларни “эркалаб”, “суюб” улғайтирган тилимиз яна ўз шавкатини тикламоқда. Ўзбек қайта дунёга келмоқда, янги Ўзбекистон дунё саҳнасидаги ўз ўрнини эгалламоқда!

Қудратилла РАФИҚОВ,
Олий Мажлис Сенати аъзоси, сиёсатшунос.

«МАРКАЗИЙ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИ БМТ СТРАТЕГИЯСИНИ БИРГАЛИКДА АМАЛГА ОШИРИШДА НАМУНА БЎЛМОҚДА»

Президентимизнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида биринчи марта она тилимизда нутқ сўзлагани, халқаро ҳамжамиятга минтақавий ва глобал аҳамиятга эга долзарб масалалар юзасидан ўз нуқтаи назарини тақдим қилгани ҳамда Ўзбекистонни сиёсий, ижтимоий-иқтисодий модернизация қилишнинг устувор йўналишларини белгилаб берганлиги барчамизни тўлқинлантириб юборди, ҳар биримизга фахр, ғурур туйғусини бахш этди.

Дарҳақиқат, Ўзбекистон БМТ стратегияларини изчил амалга ошириш, хусусан, халқаро терроризмга қарши кураш йўналишида фаоллик кўрсатиб келяпти. Бугунги кунда Марказий Осиёда хавфсизликни таъминлаш соҳасида ҳам самарали ҳамкорлик йўлга қўйилган бўлиб, бу нутқда алоҳида таъкидланди. БМТнинг Глобал антитеррор стратегияси муваффақиятли тарзда амалга оширилаётгани бунинг яққол тасдиғидир.

Давлатимиз раҳбари ушбу стратегия доирасидаги **Минтақавий қўшма режанинг 10 йиллик натижалари ва келгуси истиқболларига бағишланган халқаро конференцияни ўтказиш** таклифини илгари сурди. Бу бежиз эмас, албатта. Зеро, Ўзбекистон БМТнинг Глобал антитеррор стратегияси қабул қилинишини қўллаб-қувватлади ҳамда ўтган даврда терроризм ва диний экстремизмга қарши кураш бўйича 14 та халқаро конвенция ҳамда протоколни ратификация қилди.

БМТнинг Глобал антитеррор стратегиясининг қуйидаги асосий йўналишлари мавжуд:

* терроризмнинг тарқалиши учун қулай шароитларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирлар;
* терроризмнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш;
* давлатларнинг терроризмнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш салоҳиятини кучайтириш, шунингдек, БМТ тизимининг ушбу соҳадаги ролини кенгайтириш;
* терроризмга қарши курашнинг асосий негизи сифатида инсон ҳуқуқлари ва қонун устуворлигига умумий ҳурматни таъминлаш.

2000 йилда Нью-Йоркда бўлиб ўтган Минг йиллик саммитида эълон қилинган БМТ доирасида Терроризмга қарши кураш бўйича халқаро марказни ташкил этиш ташаббуси Ўзбекистоннинг терроризмга қарши кураш борасида умумий саъй-ҳаракатларга қўшган муҳим ҳиссаси бўлди. Кейинчалик бу таклиф БМТ Хавфсизлик Кенгашининг Терроризмга қарши кураш қўмитасини ташкил этишда ҳам ўз аксини топди.

2021 йил Глобал антитеррор стратегияни амалга ошириш юзасидан Марказий Осиё бўйича Минтақавий қўшма режа қабул қилинганига 10 йил тўлади. Мазкур ҳужжат 2011 йил 30 ноябрда Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон вакиллари томонидан юқори даражадаги учрашувда тасдиқланган.

Айтиш жоизки, Марказий Осиё 2011 йилда БМТнинг Глобал антитеррор стратегиясини амалга ошириш бўйича Минтақавий қўшма режани қабул қилган биринчи минтақа бўлган эди. Шу боис ҳам БМТ Бош котиби А. Гутерриш буни эътироф этган ҳолда, шундай деганди: “Марказий Осиё мамлакатлари ушбу БМТ стратегиясини биргаликда амалга оширишда намуна бўлмоқда”.

Минтақавий қўшма режа Марказий Осиё минтақаси учун терроризмга қарши кураш бўйича умумий кўрсатмаларни белгилайдиган ҳужжат бўлиб хизмат қилади. Бу ҳужжат нималар қилиниши кераклиги тўғрисида аниқ бўлимларни ўз ичига қамраб олгани, узоқ вақт давомида терроризмнинг олдини олиш ва унга қарши кураш чоралари белгилангани, эришиладиган умумий мақсадларни белгилаб бергани ҳамда у ҳукуматлар, минтақавий ва халқаро ташкилотлар томонидан ташаббуслар асосида ишлаб чиқилган лойиҳаларни амалга оширишда юзага келадиган мавжуд бўшлиқлар ҳамда муаммоларни баҳолаш имконини бериши билан ҳам катта аҳамиятга эга.

Хўш, Марказий Осиё минтақасида самарали ҳамкорлик механизмини яратгани учун халқаро миқёсда эътироф этилган Минтақавий қўшма режа ўтган даврда нималарни берди?

Аввало, ўн йил давомида Марказий Осиё давлатлари ягона минтақавий дастур доирасида ҳамкорлик қилмоқда, бу терроризмга қарши курашишда умумий тамойиллар ва ёндашувлар бўйича минтақавий консенсус ишлаб чиқишга имкон яратди. Шунингдек, мазкур дастур БМТнинг Марказий Осиё учун превентив дипломатия бўйича Минтақавий маркази билан яқин ҳамкорликда амалга ошириляпти.

Ўз навбатида, қўшма ҳужжатнинг қабул қилиниши ҳамда унинг минтақада амалга оширилиши минтақа давлатларининг терроризмга қарши курашиш соҳасидаги халқаро мажбуриятларга бўлган умумий садоқатидан яққол дарак беради. Минтақа давлатлари шу билан терроризмга қарши курашишда кўп қиррали ёндашув муҳимлигини маълум қилди ва бу, хавфсизлик ажралмас, у тенг, бу борадаги таҳдидларни дўстлар ҳамда душманларга ажратиш мумкин эмас, фақат биргаликда курашишимиз мумкин, деган асосий тамойиллардан келиб чиқади.

Жорий йилда 5 та давлатнинг амалдаги терроризмга қарши устувор йўналишларидан келиб чиқиб, уч йилга мўлжалланган Минтақавий қўшма режани амалга оширишнинг навбатдаги босқичи тўғрисида келишиб олиш кўзда тутилган бўлиб, бу мазкур йўналишдаги ишларимиз самарадорлигини оширади.

БМТнинг Глобал антитеррор стратегиясини амалга ошириш доирасида Марказий Осиё давлатларининг сўнгги 10 йилликдаги ҳамкорлиги натижаси сарҳисоб қилинадиган халқаро конференция бу борадаги саъй-ҳаракатларимиз изчиллигини таъминлашга хизмат қилади.

Қутбиддин БУРҲОНОВ,
Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси.

ЎЗБЕКИСТОН РАҲБАРИ ТОМОНИДАН ИЛГАРИ СУРИЛГАН ТАШАББУСЛАР ТАРИХИЙ АҲАМИЯТГА ЭГА

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида сўзлаган нутқини кенг жамоатчилик, халқимиз катта қизиқиш билан тинглади. Мамлакатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган муҳим таклиф ва ташаббуслар, қайд этиш керак, бутун дунё халқлари ҳамда давлатлари учун тарихий аҳамиятга эга бўлади. Мухбиримиз бу ҳақда сиёсий партияларнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракциялари раҳбарларининг фикрлари билан қизиқди.

Актам ХАИТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, ЎзЛиДеП фракцияси раҳбари:

— Давлатимиз раҳбарининг БМТ сессиясидаги нутқи чиндан-да, тарихий воқеа бўлди. Унда ўткир ва долзарб халқаро ташаббуслар илгари сурилди. Бу эса Ўзбекистоннинг БМТ доирасидаги муҳим халқаро ташаббуслар ижодкорига айланиб бораётганини дунё жамоатчилигига яна бир бор намоён этди, десак, тўғри бўлади.

Энг аввало, пандемиялар даврида давлатларнинг ихтиёрий мажбуриятлари тўғрисидаги халқаро кодексни ишлаб чиқиш таклиф этилди. Ушбу ҳужжатда ҳар бир давлатнинг ўз фуқаролари ҳамда халқаро ҳамкорлари олдидаги мажбуриятлари акс этиши лозимлиги таъкидланди. Ҳақиқатан ҳам, бугунги кунда шундай масалалар юзага келяптики, бу муаммоларни бирорта мамлакат якка ҳолда ҳал этиши амримаҳол. COVID-19 пандемияси ана шу жараёнга ёрқин мисолдир. Пандемия туфайли юзага келган ва бутун дунёдаги миллионлаб одамларнинг ҳаётига таъсир кўрсатган ҳозирги глобал инқироз бутун дунё ҳамжамиятининг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш, бунда БМТнинг ўрни нақадар муҳим эканлигини кўрсатди.

Шу маънода, Президентимиз жаҳон ҳамжамиятини ушбу ташкилот атрофида янада жипслашишга, коронавирус глобал тарқалишининг олдини олиш борасидаги алоҳида саъй-ҳаракатларни умумлаштиришга чақирди. Зеро, дунё мамлакатлари ўртасидаги ўзаро ҳамжиҳатлик алоқаларининг мустаҳкамланиши пандемия туфайли вужудга келган кутилмаган вазиятга мослашишга олиб келади.

Бугунги кунда Ўзбекистоннинг муҳим миссияси ва ҳар бир давлатнинг ушбу мураккаб даврдаги долзарб вазифаси халқаро ҳамжамиятда алоҳида хавотир ҳамда ташвиш уйғотувчи озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашга масъулият билан ёндашишдир. Чунки ҳар бир давлатнинг муваффақияти, ҳар қандай халқаро вазиятдан қатъи назар, аҳолининг барча қатламини фаол ва соғлом ҳаёт фаолияти учун зарур бўлган миқдорда хавфсиз, сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш салоҳиятига боғлиқ.

Ички бозорни озиқ-овқат билан тўлдириш, уларни ишлаб чиқариш соҳасида ўз-ўзини таъминлашга эришиш ва озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш Ўзбекистон иқтисодиётининг муҳим сектори ҳисобланган қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг устувор йўналишларидан биридир.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон ўзининг озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш баробарида, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини экспорт қилиш орқали бошқа мамлакатларнинг озиқ-овқат таъминотига ҳам ҳисса қўшмоқда. Бу, айниқса, кўплаб давлатларнинг протекционистик чораларни қўллаётган бир пайтда яққол намоён бўляпти.

Шу жиҳатдан Президентимизнинг “Бош котиб Антониу Гутерриш жанобларининг бугунги инқирозли вазиятда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг долзарб муаммоларига бағишланган саммитни ўтказиш бўйича таклифини маъқуллаймиз” деган чуқур маъноли фикрлари нуфузли халқаро анжуман иштирокчиларида катта қизиқиш уйғотди. Негаки, бутун дунёда озиқ-овқат тақчиллиги хавфи ортиб бораётган бир пайтда Ўзбекистон раҳбарияти нафақат ички талабни қондириш, балки ташқи бозорга озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб бериш ҳажмини ошириш имконини берадиган муҳим ва зарур чора-тадбирларни амалга оширмоқда.

Ишончимиз комилки, бу каби ташаббуслар жаҳон ҳамжамияти ҳамда БМТ раҳбарияти томонидан тўлиқ қўллаб-қувватланади. Зеро, илгари сурилган таклифлар бугунги кунда инсониятни ўйлантириб келаётган долзарб ва ўткир муаммоларни ҳал этишга қаратилган муҳим чақириқдир.

Алишер ҚОДИРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, “Миллий тикланиш” ДП фракцияси раҳбари:

— Президентимиз нутқида Ўзбекистон ўз тараққиётини Марказий Осиё мамлакатлари тараққиёти билан чамбарчас боғлиқликда кўраётгани алоҳида таъкидланди. Бу бежиз эмас, албатта. Зеро, кучли Ўзбекистон кучли минтақа билан бирга бўлгандагина дунёнинг интеграцион тизимлари билан ўзаро ҳамкорлик қилишда кенгроқ имкониятларга эга бўлади. Фақат шундагина Ўзбекистон ҳам, минтақа давлатлари ҳам ўз олдиларига қўйган мақсадларига тез ва осон эришади.

Шуни тан олиш жоизки, кучли рақобат майдонига айланиб бораётган дунёда Ўзбекистон ҳам, минтақа давлатлари ҳам ўз сўзи ва ўрнига эга бўлиш учун фақат ҳамкорликда ҳаракат қилишлари лозимлигини шиддаткор давр тақозо этмоқда. Ҳаёт ҳақиқати бугунги таҳликали дунёда алоҳида-алоҳида ҳаракат қилган давлатларнинг муваффақиятга эришиши осон кечмаслигидан далолат беряпти.

Давлатимиз раҳбари нутқида дунё аҳлини ўйлантираётган долзарб масала — жафокаш афғон халқининг дарди нафақат минтақа, балки бутун дунё давлатлари дардига айланиши лозимлиги қайта-қайта таъкидланди. Хусусан, Афғонистон Марказий Осиёнинг ажралмас қисми экани эътироф этилиб, ушбу юртда тинчлик ва тараққиёт ҳукмрон бўлиши учун Ўзбекистон томонидан ҳам тизимли ишлар олиб борилаётгани қайд этилди.

Президентимизнинг “Афғонистонда тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш масалалари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг доимий эътибор марказида бўлиб қолиши зарур.

Фақат биргаликда ва яқин ҳамкорлик орқали биз афғон халқининг эзгу орзу-умидларини рўёбга чиқаришимиз мумкин. Бу борада “Беқарор ва вайронкор вазиятдан — тинчлик ва бунёдкорлик сари” деган тамойил асосида иш олиб бориш муҳимдир” дея билдирган фикрлари Ўзбекистоннинг Афғонистонга тинчлик ҳамда фаровон ҳаётга қайтишини истаётганини, бундай тинчликдан нафақат Марказий Осиё, балки бутун дунё ҳамжамияти манфаатдор эканини англатади, албатта.

Президент нутқида илгари сурилган барча таклиф ва ташаббуслар, энг аввало, минтақа халқлари манфаатидан келиб чиқаётгани Ўзбекистонда уларда минтақавий тараққиётга устуворлик берилаётганини кўрсатади, албатта.

Шунингдек, нутқда Марказий Осиё давлатлари олдида минтақанинг глобал иқтисодий, транспорт ва транзит йўлакларига чуқур интеграциясини таъминлаш вазифаси турганига ҳам эътибор қаратилди. Ушбу вазифани ижобий ҳал этиш учун Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шафелигида Транспорт-коммуникация алоқаларини ривожлантириш минтақавий марказини ташкил этиш таклифи ҳам билдирилди.

Шу ўринда 2021 йили ЮНЕСКО билан ҳамкорликда қадимий Хива шаҳрида “Марказий Осиё жаҳон цивилизациялари чорраҳасида” мавзуида халқаро форум ўтказиш ташаббуси минтақа аҳолисининг бирдамлигини таъминлашга хизмат қилишини таъкидлаш жоиз.

Мухтасар айтганда, партиямиз давлатимиз раҳбари нутқида илгари сурилган ғоя ва ташаббусларни ҳаётимизга изчил татбиқ этиш учун бор имкониятлардан фойдаланади.

Наримон УМАРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, “Адолат” СДП фракцияси раҳбари:

— Ушбу юбилей сессиянинг биз учун яна бир тарихий аҳамияти унинг энг юқори минбаридан илк маротаба она тилимиз — ўзбек тилида нутқ сўзланишидир! Албатта, бу воқеликдан ҳар қанча фахрланиб, ғурурлансак арзийди. Ана шундай кўтаринки ҳиссиётлар қуршовида маърузани тинглар эканман, унинг асосий қисми доимгидек, муҳим ташаббуслардан иборат бўлгани эътиборимни тортди.

Жумладан, пандемия оқибатларидан келиб чиққан ҳолда Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг мақоми ҳамда салоҳиятини ошириш, ваколатларини кенгайтириш таклифи ўртага ташланди. Бунинг бош мақсади эса “ҳар бир инсоннинг асосий ҳуқуқ ва эркинликларини, саломатлиги ва фаровонлигини таъминлайдиган адолатли глобал тизимни биргаликда яратиш” тамойили бутун

афкор оммасини бефарқ қолдирмаслиги аниқ. Эътибор беринг: адолатли глобал тизим. Инсониятнинг неча асрлик орзуси эмасми бу!

Президентимиз мазкур нутқи билан нафақат Ўзбекистон учун, балки дунё ҳамжамияти учун тараққиётга хизмат қилувчи ғоялар ташаббускори, новатор сифатида яна бир бор гавдаланди.

Бинобарин, бугунги кунга келиб, давлатимиз раҳбарининг 2017 йилда БМТ минбаридан туриб, Ўзбекистон ва халқаро ҳамжамият борасида билдирган ташаббусларининг аксарияти ҳаётга татбиқ этилгани нутқда бирма-бир асослантирилгани, ҳамжамият вакилларининг ушбу маърузага эътиборини икки карра оширгани ҳам айни ҳақиқат.

Барқарор тараққиёт мақсадларига эришиш ва инсон ҳуқуқларини таъминлашда парламентлар ролини ошириш тўғрисидаги Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг махсус резолюциясини қабул қилиш ташаббуси инсон ҳуқуқларини таъминлаш бўйича дунё парламентарийларининг ўрнини ошириши табиий. Бу жараёнда жамиятда инсон ҳуқуқларини, адолатни таъминлаш бўйича қонун ижодкорлиги йўналишида парламент аъзолари учун ўзаро тажриба алмашиш имконияти яратилади. Албатта, Президентимиз бошчилигидаги ислоҳотлар натижаси ўлароқ мамлакатимиз парламентида ҳам инсон ҳуқуқларига оид қонунчиликни такомиллаштириш бўйича яхшигина тажриба шаклланганини ҳам қайд этиш жоиз. Ўтган тўрт йиллик давр мобайнида депутатларимиз томонидан мазкур йўналишда 100 дан ортиқ қонунлар қабул қилинди. Айни шу жиҳат ҳам давлатимиз сиёсатининг асосий йўналиши нимадан иборатлигини намоён этиб беради.

Марказий Осиёнинг ажралмас қисми бўлган Афғонистон масаласида Президентимизнинг таклифи жуда катта халқаро аҳамиятга эга, албатта. Зеро, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузурида афғон халқининг дарду ташвишини тинглайдиган, доимий фаолият кўрсатадиган қўмита ташкил этилиши жафокаш Афғонистоннинг иқтисодий ва ижтимоий ривожланишига кўмак бериши, шубҳасиз.

Улуғбек ИНОЯТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, ЎзХДП фракцияси раҳбари:

— Шундай синовли даврда ўтаётган БМТ сессиясида Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг дунёнинг қудратли ва илғор давлатлари лидерлари қаторида нутқ сўзлаши, жаҳондаги энг юксак минбардан туриб халқаро миқёсда долзарб саналаётган муаммоларга ечим бўладиган аниқ таклиф-ташаббусларни илгари сургани ҳар бир юртдошимизни ғурурлантиради, албатта.

Хусусан, давлатимиз раҳбари БМТ шафелигида пандемиялар даврида давлатларнинг ихтиёрий мажбуриятлари тўғрисидаги халқаро кодексни ишлаб чиқишни таклиф этди. Бу ташаббус қанчалик аҳамиятли эканини, ўйлайманки, жаҳон жамоатчилиги ўз турмуши, пандемия давридаги қийинчиликлар мисолида ҳис этиб кўрди. Ўзбекистон раҳбарининг бу таклифи халқаро жамоатчилик томонидан фаол қўллаб-қувватланади, деб ишонаман.

Ўзбекистонда пандемия давридаги муаммоларни тизим асосида енгиш бўйича асосий ташкилотчилик ва масъулиятни зиммасига олган ҳолда, бу борада намуна кўрсатмоқда, дейишга асослар етарли.

Энди ортга қараб ўйлаб кўрайлик, халқимиз, янги ислоҳотларни ишонч билан бошлаётган давлатимиз бу йил оғир синовларга дуч келди. Ресурс ва имкониятлар чекланган, йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни қисқа фурсатда ҳал қилишга тўғри келаётган чигал вазиятда Президентимизнинг давлат идоралари ҳамда жамоатчиликни ягона мақсад йўлида бирлаштириш, энг аввало, эҳтиёжмандларга ёрдам кўрсатишга ундаш бўйича бетакрор етакчилик қобилияти намоён бўлди. У киши ҳақиқий етакчи сифатида бутун масъулиятни зиммасига олиб, ноёб иродаси билан юртимизда ижтимоий барқарорликни асраб қолишга, уни янада мустаҳкамлашга эришиб келмоқда. Бирдамлик ва ўзаро ғамхўрлик ҳисси устувор жамиятдагина ҳар қандай муаммоларга ечим топилади.

Пандемия узоққа чўзилиши, карантин чекловлари билан боғлиқ вазият қандай тус олиши аниқ бўлмаган қийин даврда аҳолининг кам даромадли, эҳтиёжманд қатлами энг кўп азият чекмоқда. Мамлакатимизда коронавирусга қарши кураш, пандемия оқибатларини юмшатиш мақсадида қабул қилинган Фармон ва қарорларда ана шу қатламга биринчи даражали эътибор қаратилмоқда.

Мамлакатимиз тарихида биринчи марта камбағалликни қисқартириш бўйича алоҳида вазирлик тузилиб, ишсиз аҳолини касб-ҳунарга ўқитиш, турли шаклда субсидиялар бериш, янги иш ўринлари яратилишини қўллаб-қувватлаш, жамиятда юзага келиши мумкин бўлган тенгсизликнинг олдини олиш бўйича кенг кўламли дастурлар амалга оширилмоқда. Бунинг учун давлатнинг улкан ресурси йўналтирилган, парламент, ижро ҳокимияти, вазирликлар, маҳаллий вакиллик идоралари муҳтож оилаларга даромад манбаини яратиш учун ҳамжиҳатликда ҳаракат қилмоқда. Бу борадаги ишлар давлатимиз раҳбари илгари сурган яна бир ташаббус — қашшоқликни тугатиш ва камбағалликка қарши кураш БМТ Бош Ассамблеясининг навбатдаги сессияда асосий мавзулардан бири сифатида белгиланиши ҳақидаги таклиф билан ҳамоҳангдир.

Борий АЛИХОНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, Экологик партия фракцияси раҳбари:

— Мазкур тарихий анжуманда дунёда тинчлик, хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш, озиқ-овқат хавфсизлигига эришиш, инсон ҳуқуқ ҳамда эркинликлари дахлсизлиги, камбағаллик ва қашшоқликни тугатиш, давлатлар ўртасида савдо-иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш бўйича янгича ёндашувни ишлаб чиқиш каби қатор муҳим масалалар кун тартибидан жой олди.

Давлатимиз раҳбари ўз чиқишида мамлакатимизда сўнгги йилларда жамият ҳаётининг турли жабҳаларида, хусусан, жамиятни сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий модернизация қилиш, тадбиркорликни ривожлантириш, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ҳамда эркинликларини рўёбга чиқариш, қонун устуворлиги, судлар мустақиллиги, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик борасида амалга оширилган ишларни алоҳида эътироф этди.

Қайд этиш жоизки, сўнгги йилларда Марказий Осиё минтақаси давлатлари ўртасида яхши қўшничилик, иқтисодий ҳамкорлик, ўзаро ҳурмат ва дўстлик муҳити яратилди. Шу билан бир қаторда, минтақа давлатлари олдида келгусида глобал иқтисодий, транспорт ҳамда транзит йўлаклари чуқур интеграциясини таъминлашдек муҳим масала турганлигидан келиб чиқиб, Президентимизнинг БМТ шафелигида Транспорт-коммуникация алоқаларини ривожлантириш минтақавий марказини очиш бўйича илгари сурган таклифи ушбу масалалар ечимидаги муҳим қадамдир.

Давлатимиз раҳбари ўз чиқишида глобал иқлим ўзгариши муаммоларига алоҳида тўхталиб, минг афсуски, ушбу таҳдидлар Марказий Осиё минтақасига янада жиддийроқ таҳдид солаётганлигини қайд этиб ўтди.

Шунингдек, Орол денгизи қуришининг ҳалокатли оқибатларига, Оролбўйи ҳудуди экологик фожианинг марказига айланганига жаҳон ҳамжамиятининг эътиборини яна бир бор қаратди.

Шу ўринда таъкидлаш керак, сўнгги уч йил ичида Оролнинг қуриган тубида ўрмонзорлар барпо этиш бўйича дунёда муқобили бўлмаган ишлар жадаллик билан олиб борилди. Ўтган давр мобайнида умумий ҳажми 2 миллион гектарга тенг ҳудудда янги ўсимлик майдонлари ва дарахтзорлар яратиш ҳамда тупроқ қатламини шакллантириш ишлари амалга оширилди.

Албатта, амалга оширилаётган ишлар атроф-муҳит ҳолатини яхшилаш, табиий ресурслар деградациясининг олдини олишга шароит яратади, фауна олами турли вакилларининг кўпайиши ва тарқалиши учун қулай экотизим шаклланишини таъминлайди. Чўл ўрмонлари майдонларининг ва биохилмахилликнинг кенгайиши минтақада иқлим ўзгаришининг юмшашига имкон беради. Пировард натижада Оролбўйи ҳудудида ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий, ҳам экологик барқарорлик кафолатланади.

Шу нуқтаи назардан, давлатимиз раҳбарининг Оролбўйи минтақасини экологик инновация ва технологиялар ҳудуди, деб эълон қилиш ҳақида БМТ Бош Ассамблеясининг махсус резолюциясини қабул қилиш ҳамда ушбу ҳужжат тасдиқланган санани Халқаро экологик тизимларни ҳимоя қилиш ва тиклаш куни сифатида нишонлаш бўйича таклифи минтақада экологик, ижтимоий, иқтисодий барқарорликни таъминлаш, инновацион технологияларни жорий этиш, фан, таълим, инновация ҳамда амалиёт уйғунлигига эришишда муҳим омили бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз.

Зиёда АШУРОВА
(«Халқ сўзи»).

Ўзбекистон Республикасининг

ҚОНУНИ

Таълим тўғрисида

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

5-модда. Таълим олиш ҳуқуқи

Жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, ҳар кимга таълим олиш учун тенг ҳуқуқлар кафолатланади.

Таълим олиш ҳуқуқи:

таълим ташкилотларини ривожлантириш;

таълим ташкилотларида инновацион фаолиятни қўллаб-қувватлаш ва ўқув дастурларини инновацион технологияларни қўллаган ҳолда амалга ошириш;

ишлаб чиқаришдан ажралган (кундузги) ва ажралмаган ҳолда (сиртқи, кечки, масофавий) таълим олишни ташкил этиш;

кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш;

умумий ўрта, ўрта махсус таълимни ва бошланғич профессионал таълимни бепул олиш;

оилада ёки мустақил ўқиш орқали таълим олган фуқароларга, шунингдек умумий ўрта таълим олмаган шахсларга аккредитациядан ўтган давлат таълим муассасаларида экстернат тартибида аттестациядан ўтиш ҳуқуқини бериш орқали таъминланади.

Чет эллик фуқаролар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига ва қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасида таълим олишга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикасида доимий яшаётган фуқаролиги бўлмаган шахслар таълим олиш учун Ўзбекистон Республикаси фуқаролари билан тенг ҳуқуқларга эга.

2-боб. Таълим тизими, турлари ва шакллари

6-модда. Таълим тизими

Таълим тизими:

давлат таълим стандартларини, давлат таълим талабларини, ўқув режалари ва ўқув дастурларини;

давлат таълим стандартларини, давлат таълим талаблари ва ўқув дастурларини амалга оширувчи таълим ташкилотларини;

таълим сифатини баҳолашни амалга оширувчи ташкилотларни;

таълим тизимининг фаолият кўрсатиши ва ривожланишини таъминлаш учун зарур бўлган тадқиқот ишларини бажарувчи илмий-педагогик муассасаларни;

таълим соҳасидаги давлат бошқаруви органларини, шунингдек уларнинг тасарруфидаги ташкилотларни ўз ичига олади.

Таълим тизими ягона ва узлуксиздир.

7-модда. Таълим турлари

Таълим турлари қуйидагилардан иборат:

мактабгача таълим ва тарбия;

умумий ўрта ва ўрта махсус таълим;

профессионал таълим;

олий таълим;

олий таълимдан кейинги таълим;

кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш;

мактабдан ташқари таълим.

8-модда. Мактабгача таълим ва тарбия

Мактабгача таълим ва тарбия болаларни ўқитиш ва тарбиялашга, уларни интеллектуал, маънавий-ахлоқий, этик, эстетик ва жисмоний жиҳатдан ривожлантиришга, шунингдек болаларни умумий ўрта таълимга тайёрлашга қаратилган таълим туридир.

Мактабгача таълим ва тарбия олти ёшдан етти ёшгача бўлган болаларни бошланғич таълимга бир йиллик мажбурий тайёрлашни ҳам назарда тутади.

Мактабгача таълим ва тарбияни ташкил этиш тартиби ушбу Қонун, шунингдек «Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан белгиланади.

9-модда. Умумий ўрта ва ўрта махсус таълим

Умумий ўрта ва ўрта махсус таълим умумтаълим ўқув дастурларини, зарур билим, малака ҳамда кўникмаларни ўзлаштиришга қаратилган.

Умумий ўрта таълим (I–XI синфлар) босқичлари қуйидагилардан иборат:

бошланғич таълим (I–IV синфлар);

таянч ўрта таълим (V–IX синфлар);

ўрта таълим (X–XI синфлар).

Умумий ўрта таълим ташкилотининг биринчи синфига болалар улар етти ёшга тўладиган йилда қабул қилинади.

Бошланғич таълим таълим олувчиларда умумий ўрта таълимни давом эттириш учун зарур бўлган саводхонлик, билим, малака ва кўникмалар асосларини шакллантиришга қаратилган.

Таянч ўрта таълим ўқув дастурига мувофиқ таълим олувчиларга билим, малака ва кўникмаларнинг зарурий ҳажмини беради, уларда мустақил фикрлаш ва таҳлил қилиш қобилиятини ривожлантиради.

Таянч ўрта таълим доирасида (VII синфдан сўнг) таълим олувчиларда касблар бўйича бирламчи билим ва кўникмаларни шакллантириш учун уларни профессионал ташхислаш ва касб-ҳунарга йўналтириш бўйича чоралар амалга оширилади.

Ўрта таълим ўқув дастурига мувофиқ таълим олувчилар томонидан зарур билим, малака ва кўникмалар ўзлаштирилишини, шунингдек таълимнинг кейинги тури танланишини ҳамда юқори малака талаб қилинмайдиган касблар эгалланишини таъминлайди.

Профессионал ташхислаш ва касб-ҳунарга йўналтириш, шунингдек таълим олувчиларни юқори малака талаб қилинмайдиган касбларга тайёрлаш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

Умумий ўрта таълим умумий ўрта таълим ташкилотларида узлуксиз тарзда, мажбурий бўлган ўн бир йил давомида амалга оширилади.

Ўрта махсус таълим академик лицейларда тўққиз йиллик таянч ўрта таълим асосида икки йил мобайнида амалга оширилади ва таълим олувчиларнинг интеллектуал қобилиятларининг жадал ривожланишини, шунингдек чуқур, табақалаштирилган, касб-хунарга ва шахсга йўналтирилган таълим олишини таъминлайди.

Нодавлат таълим ташкилотларида умумий ўрта ва ўрта махсус таълим тўлов-шартнома асосида амалга оширилиши мумкин.

Иқтидорли ва истеъдодли болаларнинг қобилиятини ривожлантириш учун Президент, ижод ва бошқа ихтисослаштирилган мактаблар, шунингдек мактаб-интернатлар ташкил этилиши мумкин.

Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болалар, шунингдек узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болалар давлат ихтисослаштирилган таълим муассасаларида, умумий ўрта ва ўрта махсус таълим ташкилотларида инклюзив шаклда ёки уй шароитларида якка тартибда таълим олади.

Умумий ўрта таълим ташкилотларининг синфларида (гуруҳларида) таълим олувчилар сони ўттиз беш нафардан ошмаслиги керак.

10-модда. Профессионал таълим

Профессионал таълим эгалланадиган касб ва мутахассислик бўйича қуйидаги даражаларни ўз ичига олади:

бошланғич профессионал таълим;

ўрта профессионал таълим;

ўрта махсус профессионал таълим.

Бошланғич профессионал таълим касб-ҳунар мактабларида IX синф битирувчилари негизида бепул асосда кундузги таълим шакли бўйича умумтаълим фанларининг ва мутахассислик фанларининг икки йиллик интеграциялашган дастурлари асосида амалга оширилади.

Ўрта профессионал таълим коллежларда давлат буюртмаси ёки тўлов-шартнома асосида касблар ҳамда мутахассисликларнинг мураккаблигидан келиб чиққан ҳолда, давомийлиги икки йилгача бўлган кундузги, кечки ва сиртқи таълим шакллари бўйича умумий ўрта, ўрта махсус таълим ҳамда бошланғич профессионал таълим негизида амалга оширилади.

Ўрта махсус профессионал таълим техникумларда умумий ўрта, ўрта махсус, бошланғич профессионал ва ўрта профессионал таълим негизида давлат буюртмаси ёки тўлов-шартнома асосида касблар ҳамда мутахассисликларнинг мураккаблигидан келиб чиққан ҳолда, давомийлиги камида икки йил бўлган кундузги, кечки ва сиртқи таълим шакллари бўйича амалга оширилади.

Ушбу Қонун кучга киргунига қадар ўрта махсус, касб-ҳунар таълими (тўққиз йиллик умумий ўрта ва уч йиллик ўрта махсус, касб-ҳунар таълими) олган фуқаролар ҳам ўрта профессионал ва ўрта махсус профессионал таълим олиш ҳуқуқига эга.

Касб-ҳунар мактаблари, коллежлар ва техникумлар таълим олувчиларнинг ўзи танлаган касбга ва мутахассисликка эга бўлишини таъминлайди.

Фуқаролар шартнома асосида иккинчи ва ундан кейинги профессионал таълимни олиш ҳуқуқига эга.

11-модда. Олий таълим

Олий таълим бакалавриат таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича юқори малакали кадрлар тайёрланишини таъминлайди.

Олий маълумотли кадрларни тайёрлаш олий таълим ташкилотларида (университетлар, академиялар, институтлар, олий мактаблар) амалга оширилади. Умумий ўрта (ўн бир йиллик таълим), ўрта махсус (тўққиз йиллик таянч ўрта ва икки йиллик ўрта махсус таълим), бошланғич профессионал таълим (тўққиз йиллик таянч ўрта ва икки йиллик бошланғич профессионал таълим) олган шахслар, шунингдек ушбу Қонун кучга киргунига қадар ўрта махсус, касб-ҳунар таълими (тўққиз йиллик умумий ўрта ва уч йиллик ўрта махсус, касб-ҳунар таълими) олган шахслар олий маълумот олиш ҳуқуқига эга.

Олий таълим икки босқичга – бакалавриат ва магистратура босқичига эга.

Бакалавриат олий таълим йўналишларидан бири бўйича чуқурлаштирилган билим, малака ва кўникмалар берадиган, ўқиш давомийлиги камида уч йил бўлган таянч олий таълимдир.

Магистратура тегишли бакалавриат негизидаги аниқ мутахассислик бўйича ўқиш давомийлиги камида бир йил бўлган олий таълимдир.

Магистратура мутахассисликларининг ва уларга мувофиқ бўлган бакалавриат таълим йўналишларининг рўйхати таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органи томонидан белгиланади.

Фуқаролар шартнома асосида иккинчи ва ундан кейинги олий маълумотни олиш ҳуқуқига эга.

12-модда. Олий таълимдан кейинги таълим

Олий таълимдан кейинги таълимни олий таълим ва илмий ташкилотларда олиш мумкин.

Олий таълимдан кейинги таълим докторлик диссертациясини тайёрлаш ва ҳимоя қилиш мақсадида мутахассисликни чуқур ўрганишни ва илмий изланишлар олиб боришни назарда тутадиган таянч докторантура, докторантура ва мустақил изланувчанлик асосида илмий даражага эга илмий ва илмий-педагогик кадрлар тайёрлашни таъминлайди.

Таянч докторантура фалсафа доктори (Doctor of Philosophy (PhD) илмий даражасига даъвогар изланувчилар учун ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ташкил этиладиган олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар ихтисослиги бўйича олий таълимдан кейинги таълим шакли ҳисобланади.

Докторантура фан доктори (Doctor of Science (DSc) илмий даражасига даъвогар изланувчилар учун ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ташкил этиладиган олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар ихтисослиги бўйича олий таълимдан кейинги таълим шакли ҳисобланади.

Мустақил изланувчилик фалсафа доктори (Doctor of Philosophy (PhD) ёки фан доктори (Doctor of Science (DSc) илмий даражаларига даъвогар изланувчилар учун ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ташкил этиладиган олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар ихтисослиги бўйича олий таълимдан кейинги таълим шакли ҳисобланади.

Илмий ва илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш, илмий даражалар ва илмий унвонлар бериш тартиби, шунингдек ҳарбий, тиббиёт ва бошқа таълим ташкилотларида олий таълимдан кейинги таълим олиш хусусиятлари қонун ҳужжатларида белгиланади.

Олий таълимдан кейинги таълимнинг давом этиш муддати қонун ҳужжатларида белгиланади.

13-модда. Кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш

Кадрларни қайта тайёрлаш таянч мутахассисликлар ва касбларга мувофиқ бўлган йўналишлар бўйича фаолиятни амалга ошириш учун қўшимча касбий билим, малака ва кўникмаларнинг зарур ҳажми эгалланишини таъминлайди.

Кадрлар малакасини ошириш касбий билим, малака ва кўникмаларнинг чуқурлаштирилиши ҳамда янгилаб борилишини таъминлайди, кадрларнинг тоифаси, даражаси, разряди ва лавозими ошишига хизмат қилади.

Кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш шакллари ва муддатлари тегишли давлат таълим талаблари билан белгиланади.

14-модда. Мактабдан ташқари таълим

Болаларнинг эҳтиёжларини қаноатлантириш, бўш вақти ва дам олишини ташкил этиш учун давлат органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, шунингдек тижорат ташкилотлари маданий-эстетик, илмий, техникавий, спорт йўналишидаги мактабдан ташқари таълим ташкилотларини ташкил этиши мумкин.

Мактабдан ташқари таълим болаларга узлуксиз таълим беришнинг таркибий қисми сифатида уларнинг истеъдоди ва қобилиятини ривожлантиришга, маънавий эҳтиёжларини қаноатлантиришга қаратилган.

Мактабдан ташқари таълим ташкилотлари жумласига болалар, ўсмирлар ижодиёти саройлари, уйлари, клублари ва марказлари, «Баркамол авлод» болалар мактаблари, болалар-ўсмирлар спорт мактаблари, болалар мусиқа ва санъат мактаблари, студиялар, ахборот-кутубхона ҳамда соғломлаштириш муассасалари киради.

Мактабдан ташқари таълим бериш тартиби таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органи томонидан белгиланади.

15-модда. Таълим олиш шакллари

Таълим олиш шакллари қуйидагилардан иборат:

ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда таълим олиш (кундузги);

ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим олиш (сиртқи, кечки, масофавий);

дуал таълим;

оилада таълим олиш ва мустақил таълим олиш;

катта ёшдагиларни ўқитиш ва уларга таълим бериш;

инклюзив таълим;

экстернат тартибидаги таълим;

мудофаа, хавфсизлик ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти соҳасида кадрлар тайёрлаш.

16-модда. Масофавий таълим

Масофавий таълим ўқув режалари ва ўқув дастурларига мувофиқ таълим олувчилар томонидан зарур билим, малака ва кўникмаларни ахборот-коммуникация технологияларидан ҳамда Интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланган ҳолда масофадан туриб олишга қаратилган.

Масофавий таълимни ташкил этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

17-модда. Дуал таълим

Дуал таълим таълим олувчилар томонидан зарур билим, малака ва кўникмаларни олишга қаратилган бўлиб, уларнинг назарий қисми таълим ташкилоти негизида, амалий қисми эса таълим олувчининг иш жойида амалга оширилади.

Дуал таълимни ташкил этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

18-модда. Оилада таълим олиш ва мустақил таълим олиш

Давлат оилада таълим олишга ва мустақил таълим олишга кўмаклашади. Болаларнинг оилада таълим олиши ва мустақил таълим олиш услубий ва маслаҳат ёрдами кўрсатилган ҳолда тегишли ўқув дастурлари бўйича амалга оширилади.

Оилада таълим олиш ва мустақил таълим олиш тартиби, шунингдек таълим олувчиларнинг тоифалари таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари томонидан белгиланади.

Оилада таълим олиш болалар, оила, давлат ва жамият манфаатларини ҳисобга олган ҳолда давлат таълим муассасаси ҳамда таълим олувчиларнинг ота-онаси ёки бошқа қонуний вакиллари ўртасидаги шартнома асосида амалга оширилади.

Мустақил таълим олиш якка тартибда амалга оширилади ҳамда таълим олувчиларни касбий, интеллектуал, маънавий ва маданий ривожлантиришга хизмат қилади.

Оилада таълим олган ва мустақил таълим олган шахсларга давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжатни бериш давлат таълим муассасаларининг тасдиқланган ўқув дастурига мувофиқ экстернат тартибида амалга оширилади.

19-модда. Катта ёшдагиларни ўқитиш ва уларга таълим бериш

Катта ёшдагиларни ўқитиш ва уларга таълим бериш бутун умр давомида ўқитишнинг марказий таркибий қисми бўлиб, таълим бериш ҳамда ўқитишнинг жамият ҳаётида ва меҳнат фаолиятида катта ёшдагиларнинг иштирок этишини таъминлашга қаратилган барча шаклларини ўз ичига олади, шунингдек расмий, норасмий ва информал ўқитиш жараёнларининг бутун мажмуини қамраб олади.

Расмий таълим давлат таълим муассасалари ҳамда давлат томонидан тан олинган аккредитациядан ўтган нодавлат таълим ташкилотлари иштирокидаги институционаллаштирилган (муайян қоидалар ва нормаларни мужассамлаштирувчи), аниқ мақсадга йўналтирилган ва режалаштирилган таълимдир.

Норасмий таълим таълим хизматлари тақдим этилишини таъминловчи шахс ёки ташкилот томонидан институционаллаштирилган (муайян қоидалар ва нормаларни мужассамлаштирувчи), аниқ мақсадга йўналтирилган ва режалаштирилган бўлиб, шахсни бутун ҳаёти давомида ўқитишдаги расмий таълимга қўшимча ва (ёки) унинг муқобилидир.

Информал таълим аниқ мақсадга йўналтирилган, аммо институционаллаштирилмаган (муайян қоидалар ва нормаларни мужассамлаштирмаган), расмий ёки норасмий таълимдан кўра камроқ ташкиллаштирилган ва таркиблаштирилгандир ҳамда оиладаги, иш жойидаги, яшаш жойидаги ва кундалик ҳаётдаги ўқув фаолиятини ўз ичига олиши мумкин.

20-модда. Инклюзив таълим

Инклюзив таълим алоҳида таълим эҳтиёжлари ва индивидуал имкониятларнинг хилма-хиллигини ҳисобга олган ҳолда барча таълим олувчилар учун таълим ташкилотларида таълим олишга бўлган тенг имкониятларни таъминлашга қаратилган.

Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болалар (шахслар) учун таълим ташкилотларида инклюзив таълим ташкил этилади.

Инклюзив таълимни ташкил этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

21-модда. Экстернат тартибидаги таълим

Экстернат тартибидаги таълим олиш ўқув дастурларини мустақил равишда ўзлаштиришни ўз ичига олиб, унинг якунлари бўйича таълим олувчилардан давлат таълим муассасаларида якуний ва давлат аттестацияларидан ўтишни талаб этади.

Экстернат тартибидаги таълим олишни ташкил этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

22-модда. Мудофаа, хавфсизлик ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти соҳасида кадрларни тайёрлаш

Мудофаа, хавфсизлик ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолияти соҳасида кадрларни тайёрлаш уларнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

3-боб. Таълим тизимини бошқариш

23-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг таълим соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

таълим соҳасидаги ягона давлат сиёсатини амалга оширади;

таълим соҳасидаги давлат дастурларини тасдиқлайди ва уларнинг амалга оширилишини таъминлайди;

таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органларига раҳбарлик қилади;

таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан, педагог кадрларни ва илмий ходимларни аттестациядан ўтказиш, нодавлат таълим ташкилотларига таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берадиган лицензиялар (бундан буён матнда лицензия деб юритилади) бериш, таълим тўғрисидаги ҳужжатларга апостиль қўйиш тартибини белгилайди;

педагогик кадрларни таълим ташкилотларига ишга қабул қилиш ва улар фаолиятини баҳолаш тартибини белгилайди;

хорижий давлатларнинг таълим муассасаларига Ўзбекистон Республикаси ҳудудида таълим фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқига доир рухсатномалар беради;

хорижий давлатларда олинган таълим тўғрисидаги ҳужжатларни тан олиш тартибини белгилайди;

давлат намунасидаги таълим тўғрисидаги ҳужжатларни тасдиқлайди ва давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжатлар бериш тартибини белгилайди;

экстернат тартибида ўқитишга йўл қўйилмайдиган таълим йўналишлари, мутахассисликлар ва касблар рўйхатини тасдиқлайди;

фақат давлат таълим муассасаларида ўқитиладиган таълим йўналишлари, мутахассисликлар ва касблар рўйхатини тасдиқлайди;

давлат таълим муассасалари ва ташкилотларига қабул қилиш тартибини белгилайди;

давлат олий таълим муассасалари ректорларини, шунингдек давлат иштирокида ташкил этиладиган олий таълим ташкилотлари (давлат улуши бўлган нодавлат олий таълим ташкилотлари, қўшма таълим муассасалари, давлат-хусусий шериклик асосида ташкил этиладиган таълим муассасалари ва бошқалар) ректорларини (раҳбарларини) лавозимга тайинлайди ҳамда эгаллаб турган лавозимидан озод этади;

таълим олувчиларни аккредитация қилинган бир таълим ташкилотидан бошқасига кўчириш, шунингдек уларни ўқишдан четлаштириш ва қайта тиклаш тартибини белгилайди;

таълим ташкилотлари рейтингини аниқлаш тартибини белгилайди;

кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тартибини белгилайди;

меҳнат бозори талабларини прогноз ва таҳлил қилиш асосида таълим ташкилотларида кадрларни тайёрлаш бўйича давлат буюртмаларини шакллантиради;

таълим ташкилотларига нисбатан моддий-техник, инфратузилмавий ва параметрик талабларни белгилайди;

дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини тайёрлаш ҳамда нашр этиш тартибини, шунингдек уларни етказиб беришга ва улардан таълим ташкилотларида фойдаланишга қўйиладиган талабларни белгилайди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

24-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекциясининг таълим соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси (бундан буён матнда Таълим инспекцияси деб юритилади) таълим тизимида ўқув-тарбия жараёни, профессор-ўқитувчилар таркиби, кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш сифати устидан назорат қилиш соҳасида давлат сиёсатини амалга оширадиган, таълим соҳасидаги махсус ваколатли давлат бошқаруви органидир.

Таълим инспекцияси:

таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан, шунингдек таълим ташкилотларининг педагог ходимларини аттестациядан ўтказади;

таълим ташкилотларида таълим-тарбия жараёнининг сифати мониторингини амалга оширади;

мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва мактабдан ташқари таълим ташкилотларининг педагог ходимларига лавозимлар ва малака тоифаларини бериш жараёнини назорат қилади ҳамда унда иштирок этади;

нодавлат таълим ташкилотларига лицензиялар беради;

таълим ташкилотларининг рейтингини аниқлайди;

аниқланган таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишлари юзасидан тегишли давлат бошқаруви органларига ва таълим ташкилотларига тақдимномалар киритади.

Таълим инспекцияси қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

25-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлигининг таълим соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги:

Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларда ёшларни аниқлаш, танлаш, ўқитиш ва тарбиялаш соҳасида давлат сиёсатини ишлаб чиқади ва уни амалга оширади;

Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактаблар учун давлат таълим стандартларини тасдиқлайди;

давлат таълим стандартларига мувофиқ Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактаблар фаолиятини ягона тарзда мувофиқлаштиришни ҳамда унга услубий раҳбарлик қилишни амалга оширади;

Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлайди, мазкур мактабларда бино ва иншоотларни эксплуатация қилиш ишларини мониторинг қилади ва мувофиқлаштиради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

26-модда. Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари

Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органларидир.

Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари ўз ваколатлари доирасида:

таълим соҳасидаги ягона давлат сиёсатини амалга оширади;

таълим соҳасидаги тармоқ давлат дастурларини ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва амалга оширади;

таълим ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштиради ва уларга услубий раҳбарлик қилишни амалга оширади;

давлат таълим стандартлари (шу жумладан мактабгача таълим ва тарбия давлат стандарти) ва давлат таълим талабларида кадрларнинг маълумоти даражасига ва касбий тайёргарлиги сифатига қўйилган талабларнинг таълим ташкилотлари томонидан бажарилиши устидан назоратни амалга оширади;

давлат таълим стандартлари (шу жумладан мактабгача таълим ва тарбия давлат стандартини) ва давлат таълим талаблари ишлаб чиқилишини таъминлайди ва уларни тасдиқлайди;

таълим олувчиларнинг билим, малака ва кўникмаларини баҳолаш тартибини белгилайди;

профессионал таълимнинг касблар ва мутахассисликлар, олий таълимнинг бакалавриат таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари, шунингдек билим соҳалари ва таълим соҳалари рўйхатини белгилайди;

таълим-тарбия жараёнига ўқитишнинг илғор шакллари, янги педагогик технологиялар, ўқитишнинг техник ва ахборот воситалари жорий этилишини таъминлайди;

таълим ташкилотларида кадрларнинг касбий тайёргарлиги сифатини оширишга қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқади, ўқув дастурларини такомиллаштиради;

ўқув адабиётларини тайёрлаш ва нашр қилишни ташкил этади;

ўзлаштиришни баҳолашга, ўқув жараёнини, таълим олувчиларнинг якуний давлат аттестациясини ташкил этишга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлайди, шунингдек экстернат тартибида таълим олувчиларнинг тоифаларини белгилайди;

давлат олий таълим муассасаларининг ректорларини тайинлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритади;

таълим ташкилотларининг раҳбар ва педагог кадрларини тайёрлашни, қайта тайёрлашни ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этади;

таълим ташкилотларида моддий-техника ресурсларидан фойдаланишга доир талабларни ишлаб чиқади;

таълим соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқишда иштирок этади;

таълим соҳасида халқаро ҳамкорликни амалга оширади.

Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

27-модда. Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг таълим соҳасидаги ваколатлари

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари:

таълим соҳасидаги ваколати давлат бошқаруви органлари билан келишилган ҳолда давлат таълим муассасаларини ташкил этади, қайта ташкил этади ва тугатади, бундан республика тасарруфидаги таълим муассасалари мустасно;

ўз ваколатлари доирасида тегишли ҳудудда давлат таълим муассасалари учун молиялаштириш ҳажмини белгилайди;

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан таълим ташкилотларини ривожлантириш масалалари юзасидан ҳамкорлик қилади;

давлат умумий ўрта таълим муассасаларига бириктирилган ҳудудларни (микроучасткаларни) белгилайди;

таълим соҳасида халқаро ҳамкорликни амалга оширишда таълим ташкилотларига кўмаклашади;

таълим олувчилар учун сифатли таълимни, тарбияни таъминлаш, уларнинг истеъдодини шакллантириш ва намоён этиш мақсадида жойларда уларга зарур шароитлар яратиш бўйича дастурларни ишлаб чиқади;

ўз ваколатлари доирасида таълим соҳасидаги давлат-хусусий шерикликни ривожлантиради ва нодавлат таълим ташкилотлари тармоғини кенгайтиришга кўмаклашади;

умумий ўрта таълим ташкилотлари битирувчилари бандлигини таъминлашга кўмаклашади.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга ошириши мумкин.

28-модда. Таълим ташкилотини бошқариш

Таълим ташкилотини бошқаришни тегишинча қуйидагилар амалга оширади:

педагогик кенгаш;

кузатув (васийлик) кенгаши;

олий таълим ташкилотининг кенгаши;

таълим ташкилотининг раҳбари.

Таълим ташкилотларида жамоатчилик бошқаруви органлари ташкил этилиши мумкин.

Таълим ташкилотларини бошқаришда ва кадрлар тайёрлашда кадрлар талабгорлари иштирок этади.

4-боб. Таълим фаолиятини ташкил этиш ва унинг назоратини амалга ошириш

29-модда. Таълим ташкилотларининг ҳуқуқий мақоми

Ўзбекистон Республикасининг таълим ташкилотлари ва уларнинг филиаллари, шунингдек хорижий давлатлар таълим ташкилотларининг филиаллари юридик шахс мақоми билан ташкил этилади.

Оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилоти шаклидаги таълим хизматлари якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида рўйхатга олинган жисмоний шахслар томонидан амалга оширилади.

Нодавлат таълим ташкилотлари лицензия олинган кундан эътиборан таълим фаолияти билан шуғулланишга ҳақли.

Таълим ташкилотлари ўз фаолиятини устав ва (ёки) бошқа таъсис ҳужжатлари асосида юритади.

Таълим ташкилотлари ўқув-тарбия ва ўқув-илмий-ишлаб чиқариш мажмуаларига бирлашишга ҳақли.

Таълим ташкилотларида сиёсий партияларнинг ташкилий тузилмаларини ташкил этишга йўл қўйилмайди.

(Давоми 4, 5-бетларда).

Ўзбекистон Республикасининг

ҚОНУНИ

Таълим тўғрисида

(Давоми. Бошланиши 1, 3-бетларда).

30-модда. Таълим ташкилотларини ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш

Давлат олий таълим, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва уларнинг филиаллари, шунингдек давлат иштирокидаги олий, ўрта махсус, профессионал таълим ташкилотлари ва уларнинг филиаллари Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан ташкил этилади.

Иқтисодиётнинг ва ижтимоий соҳанинг олий маълумотли малакали кадрларга бўлган эҳтиёжларини, шунингдек аҳолининг олий таълим олишга бўлган эҳтиёжини қаноатлантириш мақсадида мамлакат ҳудудида хорижий олий таълим ташкилотларининг филиаллари (марказлари, таълим кампуслари) ва бошқа бўлинмалари ташкил этилиши мумкин.

Хорижий олий таълим ташкилотларининг бўлинмалари Ўзбекистон Республикасида юридик шахс мақоми билан ташкил этилади.

Хорижий олий таълим ташкилотларининг, шунингдек халқаро ташкилотларнинг таълим муассасалари филиаллари (марказлари, таълим кампуслари) ва бошқа бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш масалалари бўйича Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари қабул қилиниши мумкин.

Кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш бўйича давлат таълим муассасалари:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан институтлар ва марказлар шаклида;

тегишли вазирликлар, давлат қўмиталари ҳамда идоралар томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан келишилган ҳолда олий таълим муассасаларининг факультетлари ва курслари шаклида ташкил этилади.

Давлат умумий ўрта ва мактабдан ташқари таълим муассасалари:

республика бўйсунувида вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралари томонидан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан келишган ҳолда;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйсунувида тегишинча Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан келишилган ҳолда;

туманлар ва шаҳарлар бўйсунувида туманлар ва шаҳарлар ҳокимликлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан келишилган ҳолда ташкил этилади.

Нодавлат таълим муассасаларини ташкил этиш уларнинг таъсисчилари томонидан амалга оширилади.

Таълим ташкилотларини қайта ташкил этиш ва тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Таълим ташкилотларини ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш тўғрисидаги маълумотлар давлат статистика органларига, Таълим инспекциясига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг ҳудудий органларига тақдим этилади.

31-модда. Нодавлат таълим ташкилотлари

Нодавлат таълим ташкилотлари ўз фаолиятини лицензия асосида амалга оширади.

Нодавлат таълим ташкилотлари лицензия талабларига ва шартларига мувофиқ таълим хизматлари кўрсатади.

Давлат таълим стандартлари ва давлат таълим талабларига мувофиқ таълим хизматларини кўрсатувчи нодавлат таълим ташкилотлари битирувчиларга давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжатларни беради.

Мустақил ишлаб чиқилган ва лицензияда кўрсатилган ўқув дастурлари бўйича таълим хизматлари кўрсатадиган нодавлат таълим ташкилотлари битирувчиларга Ўзбекистон Республикасида тан олинадиган таълим тўғрисидаги ҳужжатларни беради.

Нодавлат таълим ташкилотлари норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар талабларига мувофиқ таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш учун зарур шарт-шароитлар яратиш ва юқори касбий маҳоратга эга бўлган педагог кадрлар ва бошқа кадрларни жалб қилиш бўйича чора-тадбирлар кўради.

Нодавлат таълим ташкилотлари томонидан ишлаб чиқилган ўқув дастурлари бўйича ўқитиш таълим олувчи ёхуд унинг ота-онаси ёки бошқа қонуний вакиллари ва нодавлат таълим ташкилоти ўртасида тузиладиган, ўқитиш муддатлари, шартлари ва тўловлари, томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳамда бошқа шартлар белгиланадиган шартнома асосида амалга оширилади.

32-модда. Таълим ташкилотининг устави

Таълим ташкилотининг устави таълим турларининг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилади.

Таълим ташкилотининг уставида, қоида тариқасида, қуйидагилар кўрсатилади:

таълим тури ва шакли;

таълим ташкилотининг мақсад ва вазифалари;

ўқув-тарбиявий ва илмий-методик ишларни ташкил этиш ҳамда мазмуни;

таълим ташкилотига қабул қилиш тартиби;

таълим ташкилотининг тузилмаси, бошқарув органлари ва жамоатчилик тузилмалари;

таълим олувчилар, педагог кадрлар, ўқув-тарбия ишлари бўйича ходимлар, маъмурий-бошқарув ходимларининг мақоми, ҳуқуқлари ва мажбуриятлари;

таълим ташкилотининг мол-мулки ва воситалари;

таълим ташкилотини ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби.

Таълим ташкилотининг намунавий устави:

умумий ўрта таълим ташкилотлари, ихтисослаштирилган мактаблар ва мактабдан ташқари таълим ташкилотлари учун – Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан;

Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактаблар учун – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги томонидан;

олий таълим муассасалари ҳузуридаги ихтисослаштирилган мактаблар, ўрта махсус, профессионал ва олий таълим ташкилотлари учун – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан;

кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш бўйича таълим ташкилотлари учун – тегишли вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар томонидан ишлаб чиқилади.

Таълим ташкилотининг устави таълим ташкилотининг таъсисчилари томонидан тасдиқланади ва ҳудудий тегишлилик бўйича Давлат хизматлари маркази томонидан рўйхатга олинади.

33-модда. Таълим бериш тили

Таълим ташкилотларида ўқитиш тилидан фойдаланиш тартиби «Давлат тили ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тартибга солинади.

34-модда. Давлат таълим стандартлари ва давлат таълим талаблари

Давлат таълим стандартлари умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ҳамда олий таълим мазмуни ва сифатига оид талабларни белгилайди.

Давлат таълим талаблари:

мактабдан ташқари таълим, олий таълимдан кейинги таълим, шунингдек кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш мазмунини;

таълим тузилмасини ва таълимни амалга ошириш шартларини;

таълим олувчиларнинг жисмоний, шахсий, интеллектуал, илмий ва касбга оид сифатлари тўғрисидаги нормаларни белгилайди.

Мактабгача таълим ташкилотларида мактабгача таълим ва тарбиянинг давлат стандарти қўлланилади.

Давлат таълим стандартларини ва (ёки) давлат таълим талабларини бажариш барча таълим ташкилотлари учун мажбурийдир, бундан ушбу модданинг бешинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Нодавлат таълим ташкилотлари мустақил ишлаб чиқилган ва лицензияда кўрсатилган ўқув дастурлари асосида таълим фаолиятини амалга оширишлари мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги давлат таълим стандартлари, малака талаблари, олий таълим, ўрта махсус таълим ҳамда профессионал таълимнинг ўқув режалари ва ўқув дастурлари ишлаб чиқилишини таъминлайди. Ушбу мақсадлар учун Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги таянч давлат олий таълим ва профессионал таълим муассасаларини белгилайди.

Таянч давлат олий таълим ва профессионал таълим муассасалари кадрларнинг талабгорлари иштирокида давлат таълим стандартларини, малака талабларини, ўқув режалари ва ўқув дастурларини тайёрлашни амалга оширади. Давлат таълим стандартлари касбий стандартлар асосида ишлаб чиқилади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари ишлаб чиқилишини таъминлайди.

Олий, профессионал, ўрта махсус ва умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари, малака талаблари, ўқув режалари ва ўқув дастурлари тегишинча Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги томонидан тасдиқланади. Тегишли ваколатлар берилган бошқа вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар давлат таълим стандартларини Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан келишилган ҳолда ишлаб чиқади ҳамда тасдиқлайди.

Давлат таълим талаблари таълим соҳасидаги тегишли ваколатли давлат бошқаруви органлари томонидан ишлаб чиқилади ва тасдиқланади.

Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган шахсларни ўқитиш махсус ўқув дастурлари асосида амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги давлат олий таълим муассасаларига мустақил ишлаб чиқилган ва тасдиқланган ўқув дастурлари, малака талаблари ҳамда ўқув режалари асосида таълим хизматлари кўрсатиш бўйича ваколатларни бериши мумкин.

35-модда. Таълим жараёнига ўқув режалари ва ўқув дастурларини жорий этиш

Ўқув режалари ва ўқув дастурлари тегишли таълим босқичларининг мақсад ҳамда вазифалари асосида ишлаб чиқилади.

Тегишли давлат таълим муассасалари ва ташкилотларидаги ўқув режалари ва ўқув дастурларининг мазмуни, уларни ишлаб чиқиш ҳамда жорий этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланади.

Умумтаълим фанларининг ўқув дастурлари шахсни ҳар томонлама камол топтиришга, таълим олувчиларда билим, малака, кўникмаларни, савияни шакллантиришга ва уларнинг қобилиятини ривожлантиришга қаратилган бўлиши керак.

Касбга оид фанларнинг ўқув дастурлари таълим олувчилар томонидан тегишли касблар ва мутахассисликларни эгаллашга қаратилган.

Таълим жараёнига ўқув режалари ва ўқув дастурларини жорий этиш таълим ташкилотлари томонидан амалга оширилади.

Ўқув режалари ва ўқув дастурларини жорий этиш жараёнида замонавий педагогик технологиялар, ўқитишнинг инновацион шакллари ва усуллари, ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилади.

Таълим жараёнига ўқув режалари ва ўқув дастурларини жорий этиш чоғида таълим ташкилотлари кредит-модуль тизимига асосланган ўқитиш технологияларидан фойдаланиши мумкин.

Ўқув режасида, қоида тариқасида, таълим жараёнининг жадвали, ўқитишнинг бошланиши, муддати ва даврийлиги, ўқув йиллари, чораклар, семестрлар, амалиёт, таътиллар ҳамда аттестация, ажратилган ҳафталар сони, ўрганиладиган фанлар (модуллар) ва уларга ажратилган соатлар (кредитлар) ҳамда бошқа зарур параметрлар акс эттирилади.

Профессионал ва олий таълим, кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишга доир ўқув режаларда таълим олувчилар учун амалиёт ўташ назарда тутилади.

Таълим олувчиларнинг амалиётни ўташ тартиби ва уни ташкил этиш таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари томонидан белгиланади.

Профессионал ва олий таълимга доир ўқув режалари давлат таълим стандартларига мувофиқ мутахассислик фанларидан, шунингдек умумкасбий, математика, табиий-илмий, гуманитар ва қўшимча фанлардан шакллантирилади.

Ўқув режаларига давлат бошқаруви органларининг топшириқларига асосан ва ушбу Қонунда назарда тутилмаган бошқа йўл билан қўшимча фанларни киритишга йўл қўйилмайди.

36-модда. Таълим соҳасидаги экспериментал ва инновацион фаолият

Таълим соҳасидаги экспериментал ва инновацион фаолият таълимни модернизация қилиш мақсадида амалга оширилади ҳамда янги таълим технологиялари ва ресурсларини ишлаб чиқишга, уларни синовдан ўтказишга ҳамда таълим жараёнига жорий этишга қаратилган. Экспериментал ва инновацион фаолиятни амалга ошириш тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари инновацион ўқув дастурлари ва лойиҳаларини амалга ошириш ҳамда уларнинг натижаларини амалиётга жорий этиш учун ўз ваколатлари доирасида шарт-шароитлар яратади.

Иқтисодий ривожланиш ва инновацион фаолият эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда, давлат томонидан олий таълим ташкилотлари олимларининг илмий-тадқиқот ишлари натижаларини ишлаб чиқариш жараёнига жорий этиш учун тегишли шарт-шароитлар, шунингдек олий таълим ташкилотлари таълим жараёнининг янада такомиллаштирилган шаклларига босқичма-босқич ўтиши учун имкониятлар яратилади.

Таълим ташкилотлари экспериментал ва инновацион фаолиятда масофавий таълим технологияларидан фойдаланиши мумкин.

37-модда. Таълим ташкилотлари фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлиги

Таълим ташкилотлари фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлиги уларнинг расмий веб-сайтларида Интернет жаҳон тармоғида жойлаштириладиган таълим ташкилотлари фаолияти тўғрисидаги очиқ ахборот ресурслари билан таъминланади.

Таълим ташкилотлари расмий веб-сайтларида қуйидагиларни жойлаштиради:

таълим ташкилотининг устави;

таълим бериш тиллари ҳақида маълумот;

давлат таълим стандартлари, давлат таълим талаблари;

таълим фаолиятининг моддий-техника таъминоти ҳақида маълумот;

лицензия (нодавлат таълим ташкилотлари учун);

таълим ташкилотининг рейтинги;

таълим фаолиятини амалга ошириш учун давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификат;

илмий тадқиқотлар йўналишлари ва натижалари, шунингдек уларни амалга ошириш учун илмий-тадқиқот базаси тўғрисидаги маълумот (олий таълим учун);

таълим олувчиларга стипендиялар бериш тартиби, уларга ижтимоий ёрдам кўрсатишнинг мавжудлиги ва шартлари тўғрисидаги маълумот;

вақтинча яшаш жойларининг мавжудлиги ва яшаш жойларининг сони, шунингдек тўлов миқдори тўғрисидаги маълумот;

педагоглар ва таълим олувчиларнинг сони, шунингдек педагогларнинг илмий салоҳияти тўғрисидаги маълумот.

Таълим ташкилотларининг расмий веб-сайтларига жойлаштириладиган ахборотнинг ишончлилигини таъминлаш учун таълим ташкилотларининг раҳбарлари шахсан жавобгардир.

Айрим таълим ташкилотларининг фаолияти тўғрисидаги ахборотдан фойдаланиш қонун ҳужжатларида белгиланган ҳолларда ва тартибда чекланиши мумкин.

38-модда. Таълим ташкилотларига ўқишга қабул қилиш

Таълим ташкилотларига ўқишга қабул қилиш барча талабгорлар учун таълим олишга доир тенг имкониятларнинг таъминланиши принципи асосида амалга оширилади, шахсларнинг айрим тоифалари бундан мустасно, уларга қонун ҳужжатларига мувофиқ имтиёзлар берилиши мумкин.

Таълим ташкилотлари талабгорларни ва (ёки) уларнинг ота-онасини ёки бошқа қонуний вакилларини устав, лицензия (нодавлат таълим ташкилотлари учун), давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификат, ўқув дастури ҳамда таълим фаолиятини тартибга солувчи бошқа ҳужжатлар, таълим олувчиларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништириши шарт.

Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болалар ўқишга ўз ота-онасининг ёки бошқа қонуний вакилларининг розилигига ва тиббий-психологик-педагогик комиссиянинг хулосасига биноан қабул қилинади.

Айрим таълим ташкилотларига (олий таълим муассасаларига, академик лицейларга, Президент, ижод, ихтисослаштирилган мактаблар ва бошқаларга) ўқишга қабул қилиш танлов асосида амалга оширилади. Таълим ташкилотларига танлов асосида ўқишга қабул қилиш чоғида танлов иштирокчиларига танловни ўтказиш тартиби тўғрисидаги ахборот тақдим этилади.

Давлат олий таълим ва профессионал таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш давлат гранти ва (ёки) тўлов-шартнома асосида амалга оширилади.

Давлат таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Нодавлат таълим ташкилотларига ўқишга қабул қилиш тартиби ушбу таълим ташкилотлари томонидан белгиланади.

Чет эллик фуқароларни Ўзбекистон Республикасининг давлат таълим муассасаларига қабул қилиш тўлов-шартнома асосида (бундан давлат гранти ажратилган ҳоллар мустасно) амалга оширилади.

Олий таълим муассасаларига давлат гранти асосида ўқишга қабул қилиш параметрлари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан белгиланади.

Олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш чоғида имтиёзли контингент учун қўшимча қабул параметрлари белгиланади.

39-модда. Давлат таълим муассасаларига ўқишга мақсадли қабул қилиш

Давлат таълим муассасаларига ўқишга мақсадли қабул қилиш тегишли ҳудудларнинг, соҳалар ва тармоқларнинг кадрларга бўлган эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда улар учун белгиланган таълим олувчиларни қабул қилиш параметрлари доирасида амалга оширилади.

Давлат таълим муассасаларига ўқишга мақсадли қабул қилиш кадрлар буюртмачилари, давлат таълим муассасалари ва фуқаролар ўртасида тузиладиган шартномалар асосида амалга оширилади.

Давлат таълим муассасаларига мақсадли қабул қилиш тартибида ўқишга кириш умумий асосларда танлов натижаларига мувофиқ амалга оширилади.

40-модда. Таълим тўғрисидаги ҳужжат

Аккредитация қилинган таълим ташкилотларининг давлат таълим стандартларига ва давлат таълим талабларига мувофиқ таълим олган битирувчиларига давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжат (шаҳодатнома, диплом, сертификат, гувоҳнома) берилади. Давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжат оилада таълим олган ёки мустақил таълим олган ҳамда аккредитация қилинган давлат таълим муассасаларининг тегишли ўқув дастурлари бўйича экстернат тартибида якуний ва давлат аттестациясидан ўтган шахсларга ҳам берилади.

Ўрта махсус таълим, профессионал таълим ҳамда олий таълим тўғрисидаги дипломга ўзлаштирилган фанлар рўйхати, уларнинг ҳажмлари ва фанлар бўйича баҳолари ёзилган варақа илова қилинади.

Тегишли илмий даражани олиш учун диссертация ҳимоя қилган шахсларга фалсафа доктори (Doctor of Philosophy (PhD) ёки фан доктори (Doctor of Science (DSc) илмий даражаси берилади ва давлат томонидан тасдиқланган намунадаги диплом топширилади.

Ўзбекистон Республикасининг ва хорижий давлатларнинг ҳукуматлари ўртасидаги икки томонлама битимлар асосида таълим тўғрисидаги ҳужжатларни ўзаро тан олиш амалга оширилиши мумкин.

Узлуксиз таълимнинг тегишли турини тамомламаган шахсларга белгиланган намунадаги маълумотнома берилади.

Давлат томонидан тасдиқланган намунадаги таълим тўғрисидаги ҳужжат, шунингдек нодавлат таълим ташкилотлари томонидан бериладиган Ўзбекистон Республикасида тан олинадиган таълим тўғрисидаги ҳужжат узлуксиз таълимнинг кейинги тури (даражаси) бўйича ўқишни давом эттириш ёки тегишли мутахассислик ва касб бўйича ишлаш ҳуқуқини беради.

Хорижий давлатларнинг ва Ўзбекистон Республикасининг олий таълим ташкилотлари ўртасида тузилган шартнома асосида уларнинг битирувчиларига Ўзбекистон Республикаси ҳудудида олий маълумот тўғрисидаги ҳужжат сифатида тан олинадиган икки томонлама диплом (Double Diploma) берилиши мумкин.

41-модда. Таълим ташкилотларининг рейтинги

Таълим ташкилотларининг рейтинги:

таълим ташкилотлари ўртасида соғлом рақобат муҳитини шакллантириш;

илмий-педагогик фаолият даражасининг ўсишини ва сифатининг ошишини рағбатлантириш;

педагог ходимларнинг илмий салоҳиятидан самарали фойдаланиш;

ўқитиш сифатининг юқори кўрсаткичларига эришиш;

меҳнат бозорида талаб юқори бўлган малакали кадрлар тайёрлаш мақсадларида белгиланади.

Рейтингни белгилаш учун таълим ташкилоти томонидан тақдим этилган маълумотларнинг ишончлилиги учун таълим ташкилотининг раҳбари шахсан жавобгар бўлади.

42-модда. Таълим тизимидаги мониторинг

Таълим тизимидаги мониторинг таълимнинг ҳолатини, таълим натижаларининг ўзгариши суръатларини, таълим фаолиятини амалга ошириш учун яратилган шарт-шароитларни ўрганиш ва кузатишни, шунингдек таълим олувчиларнинг контингенти тўғрисидаги маълумотларни ва бошқарув қарорлари қабул қилинишини таҳлил этишни ўз ичига олади.

Таълим ташкилотларининг мониторинги Таълим инспекцияси, таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари ва уларнинг ҳудудий бўлинмалари томонидан амалга оширилади.

Таълим ҳолатининг таҳлили ва уни ривожлантириш истиқболлари тўғрисидаги ахборот Таълим инспекциясининг, таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органларининг ва улар ҳудудий бўлинмаларининг, шунингдек таълим ташкилотларининг расмий веб-сайтларига жойлаштирилади.

Таълим тизимидаги маълумотлар жумласига расмий статистика маълумотлари, таълим тизими мониторинги натижалари, таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органларининг ва улар ҳудудий бўлинмаларининг, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ҳамда таълим ташкилотларининг маълумотлари киради.

43-модда. Таълим соҳасидаги давлат назорати

Таълим соҳасидаги давлат назорати берилаётган таълимнинг мазмуни ва сифати давлат таълим стандартларига, давлат таълим талаблари ва ўқув дастурларига, шунингдек ушбу Қонун талабларига мувофиқлигини аниқлаш йўли билан амалга оширилади.

Таълим ташкилотлари таълим сифати устидан назоратни амалга оширишда Таълим инспекциясига, таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органларига кўмаклашади.

Таълим ташкилотлари томонидан берилаётган таълимнинг мазмуни ва сифати таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатларига номувофиқлиги аниқланган ҳолларда Таълим инспекцияси номувофиқликни бартараф этиш юзасидан уларга тақдимнома киритади. Аниқланган номувофиқлик бартараф этилмаган тақдирда Таълим инспекцияси таълим ташкилотининг давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификатини қонун ҳужжатларига мувофиқ бекор қилишга ҳақли.

Таълим сифати устидан назорат қилиш ваколатларига эга бўлмаган органлар томонидан таълим ташкилотларининг таълим сифатини, таълим жараёни ташкил этилишини, педагог ходимларининг меҳнат фаолиятини, таълим олувчиларининг ўзлаштиришини текширишга йўл қўйилмайди.

Таълим инспекцияси Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакилни хабардор қилган ҳолда нодавлат таълим ташкилотларида таълим сифати устидан назорат ва мониторингни амалга оширади.

5-боб. Таълим ташкилотлари педагог ходимларининг ҳуқуқий мақоми

44-модда. Педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқи

Тегишли маълумоти, касбий тайёргарлиги бўлган ва маънавий-ахлоқий фазилатларга эга шахслар педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга. Магистратурани тамомлаган шахслар ва дипломли мутахассислар ўз мутахассислиги бўйича педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга.

Агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, педагогик олий маълумотга эга бўлмаган шахсларга қайта тайёрлаш курсларидан ўтганидан кейин таълим ташкилотларида (бундан олий таълим ташкилотлари мустасно) педагогик фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқи берилади.

Ишлаб чиқариш таълими усталари қайта тайёрлаш курсларидан ўтмасдан профессионал таълим ташкилотларида педагогик фаолият билан шуғулланишга ҳақли.

Зарурат бўлганда профессионал таълим ташкилотлари ишлаб чиқариш таълими усталарини, шунингдек тегишли билим ҳамда амалий кўникмаларга эга бўлган, олий маълумоти бўлмаган бошқа мутахассисларни амалий ва қўшимча машғулотларни олиб бориш учун жалб этиши мумкин.

45-модда. Педагог ходимларнинг мақоми ва улар фаолиятининг кафолатлари

Педагог ходимларнинг мақоми жамият ва давлат томонидан тан олинади. Педагог ходимлар ижтимоий қўллаб-қувватланади, ўз касбий фаолиятини амалга ошириши, уларнинг ижтимоий мақоми ва обрўсини ошириш учун ташкилий-ҳуқуқий шарт-шароитлар яратилади, шунингдек ўз ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини амалга ошириш учун кафолатлар берилади.

Таълим ташкилотлари педагог ходимларининг ҳуқуқлари, шаъни, қадр-қиммати ва ишчанлик обрўси давлат ҳимояси остида бўлади.

Таълим ташкилотлари педагог ходимларининг касбий фаолиятига аралашишга, таълим олувчиларнинг билимларини тўғри ва холис баҳолашга таъсир кўрсатишга, шунингдек ушбу педагог ходимларнинг хизмат мажбуриятларини бажаришига тўсқинлик қилишга йўл қўйилмайди.

Педагог ходимлар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

ўз шаъни, қадр-қиммати ва ишчанлик обрўсини ҳимоя қилиш;

ўқув дастурлари доирасида муаллифлик дастурларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, ўқитиш услубиётини ишлаб чиқиш, шунингдек тегишли ўқув фанлари, курслари, модулларидан фойдаланиш, ижодий фаоллик кўрсатиш;

замонавий педагогик шаклларни, ўқитиш ва тарбия воситаларини, усулларини эркин танлаш ҳамда улардан фойдаланиш;

касбий фаолиятини амалга ошириш учун уларга зарур шарт-шароитлар яратилишини талаб қилиш;

ўқув, илмий ва услубий йўналишлардаги ахборот-ресурс марказларининг хизматларидан бепул фойдаланиш;

давлат таълим стандартларини, давлат таълим талабларини, малака талабларини, ўқув режалари ва ўқув дастурларини ишлаб чиқишда иштирок этиш;

илмий, илмий-тадқиқот ва ижодий фаолиятни амалга ошириш, экспериментал фаолиятда иштирок этиш, инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий қилиш;

таълим ташкилотини бошқаришда, шунингдек таълим ташкилотининг фаолияти билан боғлиқ масалаларни муҳокама қилишда иштирок этиш;

касаба уюшмалари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари аъзоси бўлиш, ходимларининг вакиллари бўлиш, фуқаролик жамияти бошқа институтлари фаолиятида қатнашиш;

ўз касбий ҳуқуқларини ва умумий манфаатларни ифода этиш ҳамда ҳимоя қилиш учун педагог ходимларнинг жамоат бирлашмаларига бирлашиш;

ўз касбий фаолиятига аралашувдан ҳимояланиш;

давлат соғлиқни сақлаш муассасаларида бепул тиббий кўрикдан ўтиш (давлат таълим муассасалари ва ташкилотлари учун);

таълим олувчиларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишда иштирок этиш.

Педагог ходимлар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Педагог ходимларни уларнинг лавозим мажбуриятлари билан боғлиқ бўлмаган ҳар қандай бошқа ишга жалб қилиш тақиқланади.

46-модда. Педагог ходимларнинг мажбуриятлари

Педагог ходимлар:

таълим-тарбия жараёни иштирокчиларининг шаъни, қадр-қиммати ва ишчанлик обрўсини ҳурмат қилиши;

ўқув машғулотларини сифатли ўтказиши;

ахборот-коммуникация технологияларидан, ўқитиш ва тарбиянинг илғор ҳамда инновацион шакллари ва усулларидан фойдаланиши;

таълим олувчиларнинг психологик ва ўзига хос хусусиятларини, жисмоний ва руҳий саломатлигини, физиологик ривожланишини ҳисобга олиши, жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган шахсларни ўқитиш учун шарт-шароитлар яратилишига эътибор қаратиши;

вояга етмаган таълим олувчилар билан таълим-тарбия ишларини уларнинг ота-онаси ёки бошқа қонуний вакиллари билан ҳамкорликда олиб бориши;

таълим ташкилотининг уставига ва (ёки) бошқа таъсис ҳужжатларига, ички меҳнат тартиби қоидаларига риоя этиши;

ўз малакасини мунтазам равишда ошириб бориши, эгаллаб турган лавозимига мувофиқлик жиҳатидан даврий аттестациядан ўтиши;

тиббий кўрикдан ўз вақтида ўтиши шарт.

Педагог ходимларнинг зиммасида қонун ҳужжатларига, шунингдек таълим олувчи ва таълим ташкилоти ўртасида тузиладиган шартномага мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Педагог ходимларга педагогик фаолиятни амалга оширишда ахлоқ ва этика нормаларига зид ҳаракатлар содир этиш тақиқланади.

Педагог ходимларнинг кийим-бошига доир талаблар таълим ташкилотлари томонидан белгиланади.

6-боб. Таълим олувчиларнинг, улар ота-онасининг ҳамда бошқа қонуний вакилларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

47-модда. Таълим олувчиларнинг ҳуқуқлари

Таълим олувчилар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

бепул асосда умумий ўрта, ўрта махсус таълим ва бошланғич профессионал таълим олиш;

яшаш жойидаги (микроҳудуддаги) давлат умумий ўрта таълим муассасасига қабул қилиниш;

таълим олиш шаклларини эркин танлаш;

давлат таълим стандартлари, давлат таълим талаблари ва ўқув дастурларига мувофиқ сифатли таълим олиш;

таълим олиш учун ўзининг руҳий хусусиятлари ва физиологик ривожланиши инобатга олинган ҳолда зарур шарт-шароитларга эга бўлиш, шунингдек бепул психологик-тиббий хизматлардан фойдаланиш;

давлат таълим муассасаси томонидан белгиланган тартибга мувофиқ, профессионал таълим ва олий таълимнинг давлат таълим стандартлари талабларига биноан ишлаб чиқилган, ўзи оладиган таълимнинг мазмунини шакллантиришда иштирок этиш;

педагог ходимлар ва таълим-тарбия жараёнининг бошқа иштирокчилари томонидан ҳаёти ва соғлиғига қилинадиган ҳар қандай жисмоний ҳамда руҳий зўравонликдан, шахси ҳақоратланишидан ҳимояланиш;

таълим олиш даврида дам олиш ва бошқа ижтимоий эҳтиёжлар учун таътиллар олиш;

(Давоми 5-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг

ҚОНУНИ

Таълим тўғрисида

(Давоми. Бошланиши 1, 3, 4-бетларда).

академик таътиллар ва стипендиялар олиш, ўқишни тиклаш ва ўқишини бошқа таълим ташкилотларига, бир таълим шаклидан, касбдан, таълим йўналишидан, мутахассислигидан бошқасига кўчириш;

таълим ташкилотини бошқаришга доир масалаларни муҳокама қилишда иштирок этиш;

таълим олиш жараёнида таълим ташкилотининг ўқув, услубий, илмий-ишлаб чиқариш, маданий, спорт ва маиший объектлари хизматларидан бепул фойдаланиш;

таълим ташкилотининг илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик, илмий-техникавий, экспериментал ва инновацион фаолиятида иштирок этиш.

Таълим олувчилар қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Таълим ташкилотларида таълим олувчиларни таълим олиш билан боғлиқ бўлмаган ишларга жалб этиш тақиқланади.

48-модда. Таълим олувчиларнинг мажбуриятлари

Таълим олувчилар:

ўқув дастурлари асосида билим, малака ва кўникмаларни ўзлаштириши, машғулотларга қатнашиши, уларга мустақил тайёргарлик кўриши, педагог ходимларнинг топшириқларини бажариши;

таълим-тарбия жараёнининг бошқа иштирокчиларига нисбатан жисмоний ва (ёки) руҳий зўравонлик ишлатмаслиги ва уларнинг ўз мажбуриятларини бажаришига тўсқинлик қилмаслиги;

устав (таъсис ҳужжати) талабларига, ички тартиб-қоидаларига, вақтинча яшаш жойлари қоидаларига ва таълим фаолиятини ташкил этиш ҳамда амалга оширишга оид бошқа ички ҳужжатлар талабларига риоя этиши;

ахлоқий, маънавий ва жисмоний камол топишга ҳамда ўз дунёқарашини кенгайтиришга интилиши;

таълим-тарбия жараёни иштирокчиларининг шаъни, қадр-қиммати ва ишчанлик обрўсини ҳурмат қилиши;

таълим ташкилотининг мол-мулкини, моддий ва маданий бойликларини асраши шарт.

Таълим олувчиларнинг зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

49-модда. Таълим олувчиларнинг кийим-бошига нисбатан қўйиладиган талаблар

Таълим ташкилотларида таълим олувчиларнинг кийим-бошига доир талаблар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Таълим олувчиларнинг айрим тоифалари Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан кийим-бош билан таъминланади.

50-модда. Таълим ташкилотларида таълим олувчиларни вақтинча яшаш жойлари билан таъминлаш

Кундузги таълим шаклидаги таълим ташкилотида таълим олувчиларга, шунингдек сиртқи таълим шаклида якуний ва оралиқ аттестация даврида вақтинча яшаш жойлари, улар мавжуд бўлган тақдирда берилади.

Вақтинча яшаш жойлари таълим олувчиларга таълим ташкилоти томонидан белгиланган тартибга мувофиқ берилади.

Вақтинча яшаш жойларига муҳтожлар мавжуд бўлган ҳолларда, ушбу жойлардан бошқа мақсадларда фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Вақтинча яшаш жойларидан фойдаланиш учун таълим ташкилоти билан тузилган шартномага мувофиқ ҳақ тўланади.

Вақтинча яшаш жойидан фойдаланганлик учун тўлов миқдори таълим ташкилоти томонидан белгиланади.

Давлат таълим муассасалари айрим турдаги таълим олувчилар учун вақтинча яшаш жойидан фойдаланганлик учун тўлов қийматини камайтиришга ёки уларни тўловдан тўлиқ озод қилишга ҳақли. Етим болалар ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болалар, шунингдек ўқитиш даврида етим бўлиб қолган болалар, жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болалар (шахслар) вақтинча яшаш жойидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлашдан озод қилинади.

51-модда. Вояга етмаган таълим олувчилар ота-онасининг ҳамда бошқа қонуний вакилларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-онаси ва бошқа қонуний вакиллари боланинг ўқиши, тарбияланиши, жисмоний, маънавий ва интеллектуал ривожланиши учун масъулдир.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва таълим ташкилотлари вояга етмаган таълим олувчиларни тарбиялашда, уларнинг жисмоний ҳамда руҳий соғлиғини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашда, шунингдек индивидуал қобилиятларини ривожлантиришда уларнинг ота-онасига ҳамда бошқа қонуний вакилларига кўмаклашади.

Вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-онаси ва бошқа қонуний вакиллари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болаларга, шунингдек узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болаларга оилада таълим олиш имкониятини бериш;

оилада таълим олаётган боланинг фикрини инобатга олган ҳолда унинг ўқишини таълимнинг ҳар қандай босқичида таълим ташкилотида давом эттириш тўғрисида қарор қабул қилиш;

таълим ташкилотлари билан ҳамкорлик қилиш, таълим-тарбия жараёнини такомиллаштириш, моддий-техника базасини ривожлантириш, таълим ташкилотларига хайрия ёрдами кўрсатиш бўйича таклифлар киритиш;

таълим ташкилотининг устави ва (ёки) бошқа таъсис ҳужжати, лицензияси, давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификати, давлат таълим стандартлари, давлат таълим талаблари, малака талаблари, ўқув режалари ва ўқув дастурлари билан танишиш;

таълимнинг мазмуни, қўлланилаётган таълим ва тарбия усуллари, таълим технологиялари билан, шунингдек ўз болаларининг ўқув фанларини ўзлаштириши натижалари билан танишиш;

таълим олувчиларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш;

таълим ташкилотини бошқаришга доир масалаларни муҳокама қилишда иштирок этиш.

Вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-онаси ва бошқа қонуний вакиллари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-онаси ва бошқа қонуний вакиллари:

ўз болаларини инсонпарварлик, ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, маънавий, миллий ва умуминсоний қадриятларни ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаши;

болаларининг умумий ўрта, ўрта махсус таълим ёки бошланғич профессионал таълим олишини таъминлаши;

болаларининг ўқув машғулотларига қатнашишини таъминлаш ва ўзлаштириши устидан назоратни амалга ошириш;

ўз болаларининг интеллектуал, маънавий ва жисмоний ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиши;

таълим ташкилотининг таълим-тарбия жараёнини тартибга солувчи ички тартиб-қоидаларига риоя этиши;

жисмоний ва юридик шахслар билан муносабатларда, шу жумладан судда махсус ваколатларсиз ўз болаларининг таълим соҳасидаги ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиши;

таълим-тарбия жараёни иштирокчиларининг шаъни ва қадр-қимматини ҳурмат қилиши шарт.

Вояга етмаган таълим олувчиларнинг ота-онаси ва бошқа қонуний вакиллари зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

7-боб. Таълим-тарбия жараёни иштирокчиларини ижтимоий ҳимоя қилиш

52-модда. Таълим олувчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш

Таълим ташкилотларида таълим олувчилар қонун ҳужжатларига мувофиқ имтиёзлар, стипендиялар ва вақтинча яшаш жойлари билан таъминланади.

Тўлов-шартнома асосида таълим олувчиларга имтиёзли банк кредитлари берилиши мумкин.

Нодавлат таълим ташкилотлари таълим олувчиларни ижтимоий ҳимоя қилишни қонун ҳужжатларига, ўз уставига ва (ёки) бошқа таъсис ҳужжатига мувофиқ амалга оширади.

Давлат ижтимоий ҳимоя қилишни таъминлаш мақсадида кам таъминланган оилалардаги болалар, жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болалар (шахслар) учун, шунингдек мазкур тоифадаги таълим олувчиларнинг касбий ўсиши учун шарт-шароитлар яратади.

53-модда. Таълим ташкилотларининг ходимларини ижтимоий ҳимоя қилиш

Таълим ташкилотларининг ходимларини ижтимоий ҳимоя қилиш давлат томонидан кафолатланади.

Таълим ташкилотларининг педагог ходимларига қисқартирилган иш вақти давомийлиги белгиланади, ҳақ тўланадиган ҳар йилги узайтирилган таътил ва бошқа имтиёзлар ва кафолатлар тақдим этилади.

Таълим ташкилотларининг педагог ва бошқа ходимларига санитария-гигиенага оид, эпидемияга қарши ҳамда профилактика чоралари билан амалга ошириладиган соғлиқни сақлаш кафолатланади.

Таълим ташкилотлари меҳнатга ҳақ тўлаш учун мавжуд бўлган маблағлар доирасида мустақил равишда иш ҳақига, лавозим маошларига табақалаштирилган устамалар белгилашга ва меҳнатга ҳақ тўлаш ҳамда уни рағбатлантиришнинг турли шаклларини қўллашга ҳақли.

54-модда. Етим болаларни ва ота-онасининг ёки бошқа қонуний вакилларининг қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни ўқитиш ва уларнинг тўлиқ таъминоти

Етим болаларни ва ота-онасининг ёки бошқа қонуний вакилларининг қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни ўқитиш ва уларнинг тўлиқ таъминоти Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

55-модда. Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болаларни (шахсларни) ўқитиш ҳамда тарбиялаш

Давлат жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган болаларнинг (шахсларнинг) давлат ихтисослаштирилган таълим муассасаларида, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасаларида инклюзив шаклда бепул умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва мактабдан ташқари таълим олишини таъминлайди.

Жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ёки руҳий нуқсонлари бўлган, шунингдек узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болаларни ўқитиш ҳамда тарбиялаш учун давлат ихтисослаштирилган таълим муассасалари ташкил этилади. Таълим олувчиларни ушбу таълим муассасаларига юбориш ва улардан четлатиш ота-онасининг ёки бошқа қонуний вакилларининг розилиги билан тиббий-психологик-педагогик комиссиянинг хулосасига биноан амалга оширилади.

Давлат ихтисослаштирилган таълим муассасаларида таълим олувчилар давлат таъминотида бўлади.

56-модда. Ижтимоий реабилитацияга муҳтож бўлган болаларни (шахсларни) ўқитиш ва тарбиялаш

Алоҳида шароитларда ўқитиш ва тарбияланишга муҳтож бўлган болалар (шахслар) учун уларнинг таълим олишини, касбий тайёргарлигини ва ижтимоий реабилитация қилинишини таъминлайдиган ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасалари ташкил этилади.

Озодликдан маҳрум қилиш тарзида жазони ижро этиш муассасаларида сақланаётган болаларнинг (шахсларнинг) таълим олиши, тарбияланиши ва мустақил таълим олиши учун шароитлар яратилади.

8-боб. Нодавлат таълим ташкилотлари фаолиятини лицензиялаш, таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан ўтказиш. Хорижий давлатда олинган таълим тўғрисидаги ҳужжатни тан олиш, таълим соҳасидаги ҳужжатларга апостиль қўйиш

57-модда. Нодавлат таълим ташкилотларининг фаолиятини лицензиялаш

Нодавлат таълим ташкилотларининг фаолиятини лицензиялаш «Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тартибга солинади.

Нодавлат таълим ташкилотларига лицензия бериш, лицензиянинг амал қилишини тўхтатиб туриш ёки тугатиш, шунингдек уни бекор қилиш ва қайта расмийлаштириш Таълим инспекцияси томонидан амалга оширилади.

Лицензиялар номуайян муддатга, таълимнинг ҳар бир тури учун алоҳида берилади.

58-модда. Таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан ўтказиш

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолият кўрсатаётган мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва олий таълим ташкилотлари, шунингдек мактабдан ташқари таълимни, олий таълимдан кейинги таълимни, кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни амалга оширувчи таълим ташкилотлари давлат таълим стандартларига, давлат таълим талабларига ҳамда ўқув дастурларига мувофиқлик жиҳатидан аттестациядан ва давлат аккредитациясидан ўтказилади.

Таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан ўтказиш беш йил муддатга амалга оширилади.

Таълим ташкилотларини аттестациядан ва давлат аккредитациясидан ўтказиш таълим ташкилотларининг аризасига кўра Таълим инспекцияси томонидан амалга оширилади. Ариза аккредитация муддати тугашидан уч ой олдин берилади.

Аттестация икки босқичда – таълим ташкилотлари фаолиятини ички баҳолаш ва ташқи баҳолаш босқичларида амалга оширилади.

Ички баҳолаш таълим ташкилотининг ўзини ўзи баҳолашидир.

Ташқи баҳолаш ички баҳолаш ўтказилганидан кейин Таълим инспекцияси томонидан амалга ошириладиган баҳолашдир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари асосида ташкил этилган, шунингдек вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралари ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан ташкил этилган таълим ташкилотлари ташкил этилган кундан эътиборан беш йил мобайнида аккредитация қилинган ҳисобланади.

Нодавлат таълим ташкилотлари лицензия олинган кундан эътиборан беш йил давомида аккредитациядан ўтган деб ҳисобланади, бу муддат тугагач, ушбу Қонунда белгиланган тартибда аттестация ва аккредитациядан ўтказилади.

Таълим ташкилотларини давлат аккредитациясидан ўтказиш мақсадида Таълим инспекцияси ҳузурида доимий фаолият кўрсатувчи давлат аккредитация комиссияси тузилади.

Давлат аккредитацияси таълим ташкилотининг аттестацияси асосида амалга оширилади. Доимий фаолият кўрсатувчи давлат аккредитация комиссияси таълим ташкилотининг мақомини ва унинг фаолияти давлат таълим стандартларига, давлат таълим талабларига ва ўқув дастурларига мувофиқлигини аниқлайди.

Таълим ташкилотининг давлат аккредитацияси тўғрисида ижобий қарор қабул қилинган тақдирда, унга давлат аккредитациясининг амал қилиш муддати кўрсатилган ҳолда белгиланган намунадаги сертификат берилади.

Таълим ташкилоти қайта ташкил этилган ёки тугатилган ҳолларда давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификатнинг амал қилиши Таълим инспекциясининг қарори билан тугатилади.

Таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг талаблари ёки сертификатда кўрсатилган шартлар бузилганлиги аниқланган ва аниқланган қоидабузарликлар таълим ташкилоти томонидан бартараф этилмаган ҳолларда Таълим инспекцияси томонидан давлат аккредитацияси тўғрисидаги сертификатнинг амал қилишини бекор қилиш ҳақида қарор қабул қилинади.

Давлат аккредитациясидан ўтган таълим ташкилотлари Таълим ташкилотларининг реестрига киритилади ва бу ҳақдаги маълумотлар Таълим инспекциясининг расмий веб-сайтига жойлаштирилади.

59-модда. Таълим ташкилотларининг фаолиятини ички ва ташқи баҳолашдан ўтказиш

Таълим ташкилотларининг фаолияти ташқи баҳолашдан ўтказилишидан олдин улар Таълим инспекцияси томонидан ишлаб чиқилган аттестациядан ўтказиш мезонлари ва кўрсаткичлари асосида ўз фаолиятини мустақил равишда ички баҳолашдан ўтказади.

Таълим ташкилотлари ўз фаолияти ташқи баҳолашдан ўтказилишидан икки ой олдин ички баҳолаш натижаларини Таълим инспекциясига тақдим этади.

Таълим инспекцияси таълим ташкилотининг фаолиятини ички баҳолаш якунларини ўрганади ва улардан таълим ташкилотининг фаолиятини ташқи баҳолаш жараёнида фойдаланади.

Таълим ташкилоти раҳбари ички баҳолаш натижаларининг ишончлилиги учун жавобгар бўлади.

60-модда. Хорижий давлатда олинган таълим тўғрисидаги ҳужжатни тан олиш

Хорижий давлатда 1992 йил 1 январдан кейин олинган таълим тўғрисидаги ҳужжат тан олиш жараёнидан ўтказилганидан кейин Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида қонуний кучга эга ҳужжат сифатида тан олинади.

Хорижий давлатда олинган таълим тўғрисидаги ҳужжатни тан олиш Таълим инспекцияси томонидан амалга оширилади.

Хорижий давлатда олинган таълим тўғрисидаги ҳужжатни тан олиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

61-модда. Таълим соҳасидаги расмий ҳужжатларга апостиль қўйиш

Таълим соҳасидаги расмий ҳужжатларга апостиль ҳужжатни тасдиқлаган шахс имзосининг ҳақиқийлигини, шунингдек муҳр ёки штампнинг босма изи ҳақиқийсига мувофиқлигини тасдиқлаш мақсадида қўйилади.

Апостилга қўйилган имзо, муҳр ёки штамп қўшимча равишда тасдиқлашни талаб этмайди.

Таълим ташкилотлари томонидан берилган расмий ҳужжатларга апостиль қўйиш Таълим инспекцияси томонидан амалга оширилади.

9-боб. Таълимни молиялаштириш ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш

62-модда. Таълим ташкилотларини молиялаштириш

Давлат таълим муассасаларини молиялаштириш Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан, Қорақалпоғистон Республикаси бюджетидан, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетларидан, туманлар ва шаҳарлар бюджетларидан, кадрлар буюртмачиларининг маблағлари ҳисобидан, шунингдек бюджетдан ташқари маблағлар ҳамда қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилади.

Нодавлат таълим ташкилотларини молиялаштириш муассисларнинг, кадрлар буюртмачиларининг пул ва моддий маблағлари ҳамда қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилади.

Давлат таълим муассасалари уставида белгиланган вазифаларга мувофиқ пулли таълим хизматлари ва бошқа хизматлар кўрсатиш, шунингдек тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқига эга.

Пулли таълим хизматларини кўрсатиш давлат таълим муассасаларининг асосий фаолиятига тўсқинлик қилмаслиги керак.

Давлат таълим муассасаларида қўшимча таълим хизматлари кўрсатганлик учун ҳақ ундириш тартиби улар томонидан мустақил равишда белгиланади.

Давлат таълим муассасалари пулли таълим хизматлари ва бошқа хизматлар кўрсатиш ҳамда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш ҳисобидан олинган пул маблағларини мустақил равишда тасарруф этишга ҳақли.

Таълим ташкилотларини молиялаштиришнинг қўшимча манбалари қуйидагилардан иборат:

шартномалар асосида, шу жумладан чет эллик жисмоний ёки юридик шахслар билан тузилган шартномалар асосида кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳисобидан тушган маблағлар;

жисмоний ва юридик шахсларнинг буюртмалари асосида илмий-тадқиқот, ўқув-услубий ва қонунда тақиқланмаган бошқа ишларни бажариш ҳисобидан тушган маблағлар;

таълим ташкилотлари томонидан ишлаб чиқилган маҳсулотни, бажарилган ишларни ва кўрсатилган хизматларни реализация қилишдан олинган даромадлар;

бинолар, иншоотлар ва асбоб-ускуналарни ижарага бериш ҳисобидан тушган маблағлар;

таълим ташкилотларининг бўш турган пул маблағларини банк муассасаларига депозитларга жойлаштириш ҳисобидан олинган пул маблағлари (фоизлар);

давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, шунингдек маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан ажратиладиган маблағлар;

банк кредитлари ва ссудалари;

жисмоний ва юридик шахсларнинг хайрия маблағлари.

Мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус таълимда ва бошланғич профессионал таълимда ажратиладиган маблағлар суммалари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланади ҳамда ушбу маблағлар тарбияланувчилар ва таълим олувчиларнинг ўқиш жойидаги таълим ташкилотларига йўналтирилади.

63-модда. Таълимни ривожлантириш жамғармалари

Таълимни ривожлантириш жамғармалари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда давлат муассасалари ҳамда ташкилотларининг, юридик ва жисмоний шахсларнинг, шу жумладан чет эллик юридик ва жисмоний шахсларнинг бадаллари ҳамда ажратмалари, шунингдек қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан ташкил этилиши мумкин.

64-модда. Таълим соҳасидаги давлат-хусусий шериклик

Таълим соҳасидаги давлат-хусусий шериклик давлат ва хусусий шерикларнинг муайян муддатга юридик жиҳатдан расмийлаштирилган, давлат-хусусий шериклик лойиҳасини амалга ошириш учун ўз ресурсларини бирлаштиришига асосланган ҳамкорликдир.

Нодавлат таълим ташкилотлари таълим соҳасидаги давлат-хусусий шериклик асосида ташкил этилиши мумкин.

Таълим соҳасидаги давлат-хусусий шериклик «Давлат-хусусий шериклик тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни принциплари, нормалари ва қоидаларига мувофиқ амалга оширилади.

65-модда. Таълим соҳасига инвестицияларни жалб этиш

Давлат таълим соҳасини, таълим ташкилотлари фаолиятини ривожлантиришга, шунингдек инвесторларнинг, шу жумладан чет эллик инвесторларнинг ушбу соҳадаги ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган инвестицияларни жалб этиш учун қулай ижтимоий-иқтисодий, ташкилий-ҳуқуқий шароитлар яратилишини таъминлайди.

66-модда. Таълим ташкилотларининг мол-мулки

Таълим ташкилотлари ўз мулкига, хўжалик юритувидаги ёки оператив бошқарувидаги мулкка эга бўлиши керак.

Давлат таълим муассасаларининг оператив бошқарувида ёки хўжалик юритувида бўлган объектларнинг (бинолар, иншоотлар, қурилаётган бинолар ва иншоотларнинг, ўқув, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмаларнинг, таълим олувчилар вақтинча турар жой биноларининг, клиник базалар ва бошқа кўчмас мулк объектларининг, шу жумладан таълим кампусларига кирадиган мулк объектларининг) хусусийлаштирилишига йўл қўйилмайди.

Таълим ташкилотлари қайта ташкил этилган ҳолларда уларнинг мол-мулки янги ташкил этилган таълим ташкилотига ҳуқуқий ворислик асосида ўтказилади.

Таълим ташкилотлари тугатилганда уларга тегишли мол-мулк кредиторларнинг талаблари қаноатлантирилгандан сўнг, агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, муассисларга (иштирокчиларга) қайтарилади.

10-боб. Таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорлик

67-модда. Таълим ташкилотларининг халқаро ҳамкорлиги

Таълим ташкилотлари қуйидагилар воситасида тегишли хорижий мамлакатларнинг таълим муассасалари ва ташкилотлари билан халқаро ҳамкорликни амалга оширади:

таълим муаммолари юзасидан илмий-техник ҳамкорликни ривожлантириш;

қўшма факультетлар, ўқув марказлари ва илмий лабораториялар ташкил этиш;

халқаро даражадаги биргаликдаги таълим ҳамда илмий-тадқиқот лойиҳалари ва дастурларини тайёрлаш;

ҳамкорликда фундаментал ҳамда амалий илмий-тадқиқот лойиҳаларини амалга ошириш;

илмий-амалий семинарлар, конференциялар ва симпозиумлар ўтказиш;

талабалар, магистрлар, докторантлар, ўқитувчилар ва илмий ходимлар алмашинишини амалга ошириш;

икки томонлама дипломлар (Double Diploma) дастурларини жорий этиш;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа тадбирлар.

Таълим ташкилотлари қонун ҳужжатларига мувофиқ хорижий давлатларнинг таълим муассасалари ва ташкилотлари билан халқаро ҳамкорликни амалга ошириши мумкин.

68-модда. Таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорлик

Таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорлик Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари ва қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари:

хорижий давлатларнинг тегишли ваколатли органлари, таълим муассасалари билан ҳамкорлик қилади;

Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи фуқароларни хорижий давлатларнинг таълим муассасаларига ўқиш учун юборади;

педагог ходимлар ва таълим олувчилар алмашинувини амалга оширади;

раҳбар ҳамда педагог ходимларнинг хорижий давлатларда тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил этади;

ўз ходимлари ҳамда мутахассисларини халқаро конференцияларга ва стажировкаларга юбориш, уларнинг халқаро лойиҳалар ҳамда илмий тадқиқотларда иштирок этишини қўллаб-қувватлайди.

Таълим соҳасидаги ваколатли давлат бошқаруви органлари қонун ҳужжатларига мувофиқ таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорликни ривожлантириш бўйича бошқа тадбирларни ҳам амалга ошириши мумкин.

69-модда. Хорижда таълим олиш

Ўзбекистон Республикасида доимий яшовчи фуқаролар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки якка тартибда хорижда таълим олиш ҳуқуқига эга.

11-боб. Якунловчи қоидалар

70-модда. Низоларни ҳал этиш

Таълим соҳасидаги низолар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

71-модда. Таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Таълим тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

72-модда. Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш

Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

1) Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган **«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»**ги 463–I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 11–12, 295-модда);

2) Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган **«Таълим тўғрисида»**ги 464–I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 9, 225-модда);

3) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1997 йил 29 августдаги 465–I-сонли **«Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни кучга кириш тартиби тўғрисида»**ги Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 9, 226-модда);

4) Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 9 апрелда қабул қилинган **«Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига ўзгартиш киритиш тўғрисида»**ги ЎРҚ–87-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2007 йил, № 4, 160-модда) **1-моддаси**;

5) Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 7 октябрда қабул қилинган **«Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида»**ги ЎРҚ–355-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2013 йил, № 10, 263-модда) **15** ва **16-моддалари**;

6) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 3 январда қабул қилинган **«Айрим давлат органлари фаолияти такомиллаштирилиши, шунингдек фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги ЎРҚ–456-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2018 йил, № 1, 1-модда) **14** ва **15-моддалари**;

7) Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 18 апрелда қабул қилинган **«Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги ЎРҚ–476-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2018 йил, № 4, 224-модда) **26-моддаси**.

73-модда. Ушбу Қонуннинг ижросини, етказилишини, моҳияти ва аҳамияти тушунтирилишини таъминлаш

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар ва ташкилотлар ушбу Қонуннинг ижросини, ижрочиларга етказилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

74-модда. Қонун ҳужжатларини ушбу Қонунга мувофиқлаштириш

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

ҳукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин;

давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

75-модда. Ушбу Қонуннинг кучга кириши

Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2020 йил 23 сентябрь
№ ЎРҚ— 637

ВИЖДОН ЭРКИНЛИГИ ВА ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҲУЖЖАТ

ХАЛҚАРО ЭКСПЕРТЛАР ИШТИРОКИДА МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида ЕХҲТнинг Демократик институтлар ва инсон ҳуқуқлари бўйича бюроси мутахассислари, Европа Кенгашининг Венеция комиссияси аъзолари ҳамда ЕХҲТнинг Ўзбекистондаги лойиҳалари координатори билан ҳамкорликда янги таҳрирдаги "Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги қонун лойиҳаси муҳокамасига бағишланган тадбир видеоконференцалоқа тарзида ўтказилди.

Янги қонун лойиҳаси

Қонун лойиҳаси муҳокамасида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Дин ишлари бўйича қўмита, қуйи палатанинг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмиталари, сиёсий партиялар фракциялари аъзолари, шунингдек, журналистлар иштирок этди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикерининг биринчи ўринбосари Акмал Саидов мазкур халқаро тадбирни очар экан, қуйидагиларни таъкидлади: "Қонун лойиҳасининг дунёдаги шу соҳанинг кучли экспертлари билан ўзаро муҳокама қилиниши, унинг асл мақсад ва моҳияти, унда яратилаётган имкониятларнинг батафсил тушунтирилиши, халқаро экспертлар томонидан ҳуқуқий таҳлил тайёрлаш жараёнига холис ёндашишга имкон беради".

Тадбир иштирокчилари томонидан ушбу қонун лойиҳасида Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси, Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт ҳамда бошқа халқаро ҳужжатларда ўрнатилган талаблар, БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича қўмитасининг, Инсонийлик мезонлари бўйича ЕХҲТнинг тавсиялари ўз аксини топгани, шунингдек, лойиҳани ишлаб чиқиш жараёнида халқимизнинг кўп асрлик тарихи, диний қадриятлари ва бугунги кун воқелиги ҳам инобатга олингани эътироф этилди.

Сўнгги тўрт йилда мамлакат тараққиётининг барча соҳасида улкан ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон ўз тараққиётининг янги босқичига ўтди. Ватанимизда ташқи, ички сиёсат, хусусан, иқтисодиётни эркинлаштириш ва соҳаларни ривожлантириш жараёнида миллий ҳамда умуминсоний қадриятлар, айниқса, диний эркинлик ва бағрикенгликни реал ҳаётда амалга оширишда янги давр бошланди. Эътиборли жиҳати, мамлакатимиз халқи кўз ўнгида бўлгани каби жаҳон ҳамжамияти нигоҳида ҳам янги Ўзбекистон намоён бўла бошлади. Рўй бераётган туб ўзгаришларнинг мантиқий исботи сифатида виждон эркинлиги ҳамда диний ташкилотларга оид янги қонун лойиҳаси яратилди.

Лойиҳада соҳага оид муносабатларни тартибга солиш ягона қонунга бирлаштирилиб, кўпгина атама ва тушунчаларга аниқлик киритилмоқда, ваколатли давлат органларининг вазифалари конкретлаштирилмоқда.

Бу борада диний ташкилотларни давлат рўйхатидан ўтказиш тартиботаомиллари енгиллаштирилиб, амалда бўлган қонундаги бир қатор чекловларга ҳам барҳам берилмоқда.

Жумладан, қонун бузилишига йўл қўйган диний ташкилотлар фаолиятини вақтинча тўхтатиб туриш фақат суд тартибида амалга оширилиши ва уларга аниқланган камчиликларни бартараф этиш учун 6 ойгача имкон бериш каби қўшимча кафолатлар белгиланмоқда.

Диққатга сазовор томони, янги таҳрирдаги мазкур қонун лойиҳаси парламент қуйи палатасига келиб тушгандан сўнг, уни биринчи ўқишга тайёрлаш жараёнида Қонунчилик палатасининг расмий веб-сайтига жамоатчилик муҳокамаси учун жойлаштирилди. Кўпчиликнинг қизиқишига сабаб бўлган қонун лойиҳаси юзасидан фуқароларимиз, жамоатчилик вакиллари, халқаро ташкилотлар ўз таклифларини билдирмоқда. Ўтган бир ой мобайнида фуқаролар ҳамда жамоатчилик вакиллари томонидан 500 га яқин таклифлар келиб тушди ва аҳоли томонидан ижобий қарши олинди. Масъул қўмита аъзолари томонидан ҳар бир таклиф устида бир неча маротаба ишланди. Лойиҳа инсон ҳуқуқлари ҳамда эркинликларига, динлараро бағрикенгликка алоҳида эътибор қаратилганлиги халқаро экспертлар томонидан ҳам юқори баҳоланди.

Тадбирда Ўзбекистонда диний бағрикенглик ва инсон ҳуқуқлари борасида самарали ишлар амалга оширилаётгани қайд этилди. Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши, юртимизда динлараро тотувлик ҳамда миллатлараро ҳамжиҳатликни таъминлашга, шунингдек, фуқароларнинг диний ҳуқуқлари ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга ҳамда жамиятда виждон эркинлиги ва диний бағрикенглик тамойилларининг янада мустаҳкамланишига хизмат қилиши алоҳида таъкидланди.

«Халқ сўзи».

Янгилик

ХОТИН-ҚИЗЛАР ТАДБИРКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ ТУЗИЛДИ

Кеча Ўзбекистон Республикаси Гендер тенглигини таъминлаш масалалари бўйича комиссияси ҳузурида Хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантириш бўйича маслаҳат кенгаши фаолиятини ташкил этишга бағишланган онлайн йиғилиш бўлиб ўтди. Унда комиссия, Олий Мажлис Сенати аъзолари, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳамда журналистлар иштирок этди.

Таъкидланганидек, аёллар орасида тадбиркорликни ривожлантириш жаҳон миқёсида давом этаётган муҳим жараёнлардан бири ҳисобланади. Жумладан, ишбилармон аёлларнинг кластер усулидаги фаолиятига алоҳида эътибор бераётган давлатларда кичик ва ўрта бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши сезиларли даражада ортмоқда.

Хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантиришга комплекс ёндашувни ишлаб чиқиш, аёллар томонидан бошқариладиган корхоналарни қўллаб-қувватлаш дастурларини амалга ошириш, уларга ахборот, бозор, таълим ва молиявий ресурслардан фойдаланиш имкониятини бериш ва ўз ишини бошлашга бўлган интилишни рағбатлантириш мақсадида Хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантириш бўйича маслаҳат кенгашини тузиш таклиф этилаётир.

Маслаҳат кенгаши доимий фаолият юритувчи орган бўлиб, давлат ва хусусий сектор ўртасида ҳамкорлик механизмларини кучайтириш ҳамда тараққиёт бўйича шериклар ва фуқаролик жамияти билан хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантириш юзасидан очиқ мулоқотни таъминлаш унинг асосий вазифалари саналади.

Шунингдек, ушбу тузилма аёлларнинг тадбиркорлик ташаббусларини кенг қўллаб-қувватлаш, улар ўртасида оилавий бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш, ушбу йўналишдаги ҳуқуқий асосларни ўрганиб бориш ва уларни такомиллаштириш борасида таклифлар ишлаб чиқади.

Йиғилишда маслаҳат кенгаши фаолиятига оид концепция, иш режалари ва дастурлар муҳокама қилинди ҳамда янги тузилма таркиби тасдиқланди. Мазкур кенгашнинг ишини самарали йўлга қўйиш юзасидан аниқ вазифалар белгилаб олинди.

«Халқ сўзи».

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси

Ўсимликлар карантини:

ҚАНДАЙ МУАММОЛАР БОР?

Мамлакатимизда ўсимлик ва мева-сабзавот маҳсулотлари экспортини ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, карантиндаги зарарли организмларнинг Ўзбекистон ҳудудига кириб келиши ҳамда тарқалишининг олдини олишни таъминлаш, зараркунандаларга, ўсимликлар касалликларига ва бегона ўтларга қарши курашиш борасида инновацион услубларни татбиқ этиш бўйича изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бу ҳақда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Аграр ва сув хўжалиги масалалари қўмитасининг кеча бўлиб ўтган йиғилишида атрофлича тўхталиб ўтилди. Унда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси раҳбари И. Эргашевнинг "Ўсимликлар карантини тўғрисида"ги Қонун ҳамда 2018 йил 28 мартда қабул қилинган "Ўсимликлар карантини бўйича давлат хизмати фаолиятининг самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Президент қарорининг ижроси бўйича олиб борилаётган ишлар тўғрисидаги ахбороти эшитилди.

Ахборотда қайд этилишича, жорий йилнинг 8 ойи давомида Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан жами 4,8 млн. m^3 зарарсизлантириш (фумигация) ҳамда 5,7 млн. m^2 ҳажмда нам ишлов бериш (влажная обработка) ишлари амалга оширилган. Шунингдек, хорижий мамлакатлардан юртимизга уруғларни, ўсимликларни, кўчатларни, уларнинг қисмларини олиб келишда карантин рухсатномаси 19 211 донаси импорт учун ва 1 670 донаси транзит учун расмийлаштирилган. Давлатимизга хориждан жами 2,4 млн. тонна карантин остидаги юклар олиб келиниб, карантин назоратидан ўтказилган.

Юртимиздан чет мамлакатларга экспорт қилинган карантин остидаги юклар жами 1,4 млн. тонна бўлиб, уларга 114,1 минг дона жаҳон андозаларидаги халқаро фитосанитар сертификатлари берилган. Шу билан бирга, республика бўйича жами 67 405 дона ички фитосанитар сертификати белгиланган тартибда расмийлаштирилган.

Эшитувда депутатлар соҳада эришилган ютуқлар билан бирга, тизимда учраётган муаммоларга ҳам эътибор қаратишди. Хусусан, халқ вакиллари таъкидлаганидек, маҳсулотларни етиштиришда зараркунанда ва касалликларга қарши ўз вақтида сифатсиз кураш олиб борилаётгани, дала ҳамда боғларга агроном мутахассисларнинг жалб этилмаётгани, маҳсулотларни экспорт қилишда махсус саралаб калибрлаш, қадоқлаш ва маркировкалаш технологияларидан ўтмаганлиги, ҳануз эскича тизимда, яъни зарарланган ёғоч яшикларга юклаб тўғридан-тўғри экспортга юборилиши кўплаб эътирозларга сабаб бўлаётир.

Ўз навбатида, Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси раҳбари соҳада учраётган бу каби муаммоларнинг олдини олиш муҳимлигини қайд этиб, айни пайтда бу бўйича кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисида маълумот берди.

Депутатлар бу йўналишда кўрсатилаётган хизматларнинг сифатини ошириш мақсадида хорижий давлатларнинг соҳадаги тажрибасини юртимиз ҳудудларида жорий қилиш, даладан экспортгача бўлган "занжир"да баркод (кодлашган) тизимини татбиқ этиш, махсус қадоқлаш цехлари орқали маҳсулотларни тайёрлаш бўйича бир қатор таклифларни илгари сурдилар.

Эшитувда муҳокама этилган масала юзасидан қўмита ва инспекциянинг ўзаро ҳамкорликда келгусида амалга оширилиши лозим бўлган вазифалари белгилаб олинди ҳамда тегишли қарор қабул қилинди.

Зиёда АШУРОВА
(«Халқ сўзи»).

Парламент дипломатияси

ФАОЛ МУНОСАБАТЛАР МУШТАРАК МАҚСАДЛАРГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Бугун Ўзбекистоннинг очиқ ва прагматик ташқи сиёсати туфайли нафақат қўшни давлатлар, балки узоқ ҳамда яқиндаги хорижий мамлакатлар билан алоқалар мустаҳкамланиб, стратегик шериклик даражасига кўтарилмоқда.

Чет эл мамлакатлари билан ҳамкорлик хусусида сўз борганда, албатта, ҳозирги кунда катта аҳамият қаратилаётган парламент дипломатиясининг ўрнини ҳам алоҳида таъкидлаш жоиз. Айни пайтда парламент қуйи палатаси ва умуман, Олий Мажлис даражасида хорижий мамлакатлар парламентлари билан ҳамкорлик бўйича гуруҳларнинг тузилиб, улар ўртасида нафақат парламент, балки турли йўналишларда доимий мулоқотлар йўлга қўйилаётгани эътиборга моликдир.

Кеча Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Озарбайжон Республикаси Милли Мажлиси билан ҳамкорлик бўйича парламентлараро гуруҳининг Озарбайжон парламенти аъзолари билан онлайн учрашуви бўлиб ўтди.

Мулоқотда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари, Сенат аъзолари, Ўзбекистон Республикасининг Озарбайжон Республикасидаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Бахром Ашрафхонов ҳамда Озарбайжон Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Гусейн Гулиев иштирок этди.

Учрашув давомида Ўзбекистон ва Озарбайжон ўртасида ижтимоий, иқтисодий ҳамда сиёсий соҳалардаги муносабатлар янада мустаҳкамланиб бораётгани, ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқишда парламентларнинг имкониятларидан самарали фойдаланиш лозимлиги таъкидланди.

Шунингдек, икки томонлама ҳамкорлик туфайли эришилган натижаларга тўхталиб ўтилди. Парламентлараро мулоқотларни ривожлантириш, халқаро ташкилотлар доирасида, шунингдек, савдо-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий ва маданий-гуманитар соҳалардаги ҳамкорликни кучайтириш масалалари иштирокчилар диққат марказида бўлди.

Томонлар кенг кўламли масалалар бўйича ўзаро манфаатли парламентлараро ҳамкорликни давом эттиришга тайёр эканликларини билдирди.

Мулоқотлар чоғида бутун дунёни таҳликага солиб келаётган коронавирус пандемияси, унинг жаҳон мамлакатлари бўйлаб тарқалиш миқёси, мазкур касалликка қарши курашиш масалалари ҳам икки мамлакат олий қонун чиқарувчи органлари вакиллари эътиборида бўлди. Ушбу глобал таҳдидга қарши Ўзбекистон ва Озарбайжонда кўрилаётган чоралар хусусида фикр алмашилди. Пандемиянинг икки давлат савдо-иқтисодий алоқаларига салбий таъсирининг олдини олиш мақсадида ҳамкорликда иш олиб бориш лозимлиги таъкидлаб ўтилди.

Онлайн мулоқот якунида қонун ижодкорлиги соҳасидаги истиқболли жиҳатларни ўрганиш борасида ҳамкорликни янада кучайтиришга келишиб олинди.

«Халқ сўзи».

МИЛЛИЙ ЮКСАЛИШ ЙЎЛИДА

бор ақл-заковатимиз, куч-ғайратимиз, билим ва тажрибамизни сафарбар этайлик

Талқин

*Бугунги кунда ҳаётимизнинг барча жабҳасига чуқур сингиб бораётган **"Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари"** ҳаётбахш ғояси Ўзбекистонимизни ривожланган давлатлар қаторига олиб чиқиш, халқимизнинг фаровон яшаши ва розилигини таъминлашдек юксак мақсадни ўзида мужассам этгани барчамизга яхши маълум.*

Бу ғоя жамиятимиз ҳаётида мутлақо янгича онгу тафаккур, қадрият ҳамда анъаналарни шакллантиришга хизмат қилмоқда. Барчамизни Ватан равнақи йўлида фидокорона меҳнат қилишга даъват этмоқда. Бундай шароитда, айниқса, ижтимоий адолатни таъминлаш, камбағалликка қарши курашиш устувор умуммиллий вазифа даражасига кўтарилиб, замонавий технологиялар ва инновацион ёндашувлар асосида ривожланадиган иқтисодиётни барпо қилиш билан уйғун ҳолда олиб борилаётгани муҳим аҳамият касб этади. Шу боис ҳам бугунги кунда юртимизда инсон ресурсларига, замонавий технологияларни ўзлаштириб, ташқи бозорда рақобатбардош бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ривожлантира оладиган юқори малакали мутахассислар тайёрлашга, мухтасар айтганда, инсон капиталига биринчи даражали эътибор қаратилмоқда.

Ана шундай чуқур ўйланган сиёсат натижасида кейинги тўрт йилда ижтимоий-сиёсий ҳаётимиз манзараси тубдан ўзгарди. Ўзбекистон дунё миқёсида ўзининг янгича, демократик қиёфаси билан эътиборни тортмоқда, мамлакатимиз кучли, замонавий, очиқ ва ишончли ҳамкор давлатга айланмоқда. Босқичма-босқич ислоҳ этилаётган янги иқтисодиёт, ҳеч истисносиз, ҳаётимизнинг барча жабҳаси, жумладан, барқарор тараққиётни таъминлашда ҳал қилувчи аҳамият касб этаётган саноат, қишлоқ хўжалиги ҳамда унинг мутлақо янгича кўриниши — кластерлар, тиббиёт, таълим, илм-фан ва кўплаб бошқа соҳалар, аввало, аҳоли эҳтиёжларини қондиришга хизмат қилаётгани барчамизни қувонтиради.

Албатта, халқимизнинг энг зарур талаб ва эҳтиёжларини таъминлаш кейинги йилларда қандайдир мавҳум шиор эмас, балки аниқ маъно-мазмун билан тўлдирилган, барча йўналиш ҳамда соҳалар бўйича муайян саъй-ҳаракатлар, қонун, Фармон, қарор, дастур ва "Йўл хариталари"ни ўзида мужассам этган жараён сифатида етакчи ўринга чиқмоқда. Бу борада кенг кўламли инвестицион, ижтимоий ҳамда бошқа дастурларни амалга оширишда халқ билан мулоқот, жамоатчилик назорати, қатъий интизом каби механизмлар жорий этилгани изчил ривожланишга хизмат қилмоқда.

Барчамиз кўриб турибмиз, республикамиз бугунги пандемия шароитида ҳам тараққиётдан, бунёдкорликдан бир зум тўхтагани йўқ. Бу жараёнда кейинги йилларда устувор йўналиш сифатида белгиланган соҳалар: бизнес, хусусий мулк ва тадбиркорликка таяниш, унинг йўлидаги турли ғов ҳамда тўсиқларни бартараф этиш, барча жабҳада коррупцияга қарши самарали курашиш янги Ўзбекистонни ҳаракатга келтирадиган куч, янги объектив воқелик сифатида қабул қилинмоқда.

Айни пайтда мамлакатимиздаги мавжуд шароитга мос равишда стратегик жиҳатдан тизимли ишлаб чиқилган тараққиётга янгича ёндашувни, бир томондан, аҳоли кенг қўллаб-қувватлаётгани кузатилса, бошқа томондан, ислоҳотларимиз талаби, замон тақозоси, тарихий зарурат сифатида қабул қилинмоқда. Ўзбекистоннинг ўзига хос шарт-шароитини эса, бу қандай қабул қилинишидан қатъи назар, даставвал, мустабид тузим даврида, кейинчалик мустақиллик йилларида, айниқса, истиқлолнинг илк ўн йилликларида шаклланган ва аҳолининг бир қисмига хос бўлган бефарқлик, сиёсий онгдаги беқарорлик, баъзи ҳолларда боқимандалик кайфияти устун келаётгани билан изоҳлаш мумкин. Шунга қарамасдан, сўнгги тўрт йилда ўз мустақил тараққиётини таъминлаш йўлида мутлақо янгича сиёсатнинг бош ҳужжати — Ҳаракатлар стратегияси олдинга сурилиб, дастлабки натижалар қўлга киритилмоқда. Бу борада аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, унинг энг муҳим эҳтиёжларини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилиб, кўп йиллар давомида тилга ҳам олинмаган ҳодиса — камбағалликни қисқартириш учун дунёда ўхшаши бўлмаган ноёб тизим — "темир дафтар" механизми жорий этилгани миллий сиёсий амалиётимиздаги янгилик бўлди. Бу механизм ушбу "темир дафтар"га киритилган шахсларни боқимандалик кайфиятидан халос қилиб, уларнинг ижтимоий фаоллигини, меҳнат кўникмасини оширишга қаратилгани билан аҳамиятлидир. Аҳолининг ўзига тўқ қатлами билан бирга, ўрта синфга мансуб одамлар ҳам шаклланиши ва оёққа туриши талаб этиладиган жамиятимизда янги иш ўринлари ҳамда даромад манбаларини яратиш, ишлаб чиқаришга энг замонавий технологияларни жалб этиш, мамлакат ва унинг аҳолисини бой қилиш асло амалга ошмайдиган хомхаёл эмас, балки аниқ мақсадга йўналтирилган сиёсат экани бугун амалда ўз исботини топмоқда.

Юртимиздаги ислоҳотлар жараёни вақт билан чегараланмаган, улар узлуксиз ва тўхтовсиз давом этади. Унинг ҳар бир босқичи улкан кучларни сафарбар қилишни ва мамлакатдаги аксарият кўпчиликнинг эмас, балки айрим гуруҳлар манфаатлари кўзланган эски, ўз умрини ўтаб бўлган қараш ҳамда мезонларни бузишни, қолаверса, ғоят мураккаб рақобат шароитида жаҳон иқтисодиёти ва сиёсатида муносиб ўрин эгаллашга интилаётган юртимизда соғлом жамият ҳамда кучли давлат барпо қилиб, уни барқарор, жадал ривожлантиришни, энг муҳими, ҳар бир инсон учун муносиб турмуш шароитини таъминлашни тақозо этади.

Бугунги кунда мамлакатимиз аҳолисининг катта қисми амалга оширилаётган изчил ислоҳотларни онгли равишда қабул қилмоқда ва кенг қўллаб-қувватламоқда. Чунки уларнинг суръати, кўлами ҳамда мазмуни аввалги ҳаётимиздаги ҳолатлардан тубдан фарқ қилади. Бироқ ушбу изчил ҳаракатда дунёдаги жадал ислоҳотлар олиб борилаётган бир қатор мамлакатларга хос бўлган оғриқли нуқталар ҳам мавжудлигини таъкидлаш лозим ва бу табиийдир. Жумладан, очиқ ҳамда демократик ислоҳотларнинг янги даражаси маълум бир одамлар гуруҳининг ҳали ҳам ривожланмаган ва айрим ҳолларда эски даврга хос бўлган ижтимоий онгнинг рецидивлари ёхуд мутлақо бегона ғоялар билан "тўйинган" онгга тўқнаш келмоқда. Бундай ҳолатда, айтиш мумкинки, йиллар давомида жамиятда шакллантириш назарда тутилган қадриятлар, ахлоқни қатъий тартиб асосида юзага чиқариш юзаки характерга эга бўлгани, у одамлар онгига сингиб бориш жараёнида шахсий хулқ-атвор андозасини белгиламагани ва шу тариқа икки хил стандартларни вужудга келтиргани аён бўлади.

Тўғри, бир пайтлар сунъий равишда ўрнатилган бундай тўсиқлар сўнгги йилларда аста-секин синдирилмоқда, икки хил стандартлар асосидаги қарашлар бартараф этилмоқда. Жамиятимизда давлат — инсон ва унинг манфаатлари хизматида, деган тамойил қарор топмоқда. Шу аснода фикрлар хилма-хиллиги, тафаккур эркинлиги етакчи ўринга чиқмоқда, дунёвий мамлакатда қарашлар хилма-хиллиги асосида одамларнинг умумий эркин ҳамда фаровон ҳаётини барпо этишга қаратилган янги ахлоқий-этик меъёрлар мажмуаси шаклланмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев янги Ўзбекистон ва Учинчи Ренессансга пойдевор яратиш ҳақида сўз юритар экан, бунда янги тараққиётнинг таркибий қисмлари — иқтисодиёт, таълим-тарбия, илм-фан, тиббиёт билан бирга, маданиятнинг ҳам бугунги тараққиётимиз жараёнидаги алоҳида ўрнини белгилаб берди. Бугунги кунда юртимизда одамларнинг менталитети мутлақо янги шароитда — қарашлар хилма-хиллиги доирасида шаклланиб, ўзгариб борар экан, ишлаб чиқариш кучларининг ривожланиш даражасини, технологик тараққиёт борасидаги мақсадларни ўзида акс эттирмаслиги мумкин эмас, у глобал тенденциялар билан қадам-бақадам юриб, ўзи учун маъқул жиҳатларни ўзлаштиради ҳамда халқимизга хос бўлган, асрлар оша юксалиш ва инқироз жараёнларида тобланган миллий ўзликни сақлаб қолишга хизмат қилади.

Ҳозирги пайтда соҳадаги етакчи мутахассисларни жалб этган ҳолда кўп жилдли "Ўзбекистон тарихи" нашрини тайёрлаш устида иш олиб борилмоқда. Бу жараённи талқин қилишда умумий хулосаларга эришишни, эскирган ва бир қолипдаги фикрлардан халос бўлишни, холис, тўғри ҳамда мутаносиб бўлган яхлит тарихни шакллантиришни талаб этаётган турли масалалар юзасидан ўткир мунозаралар вужудга келмоқда. Бу ҳам табиийдир. Чунки ҳақиқат баҳсларда туғилади. Ушбу нашрда жуда кўп асосли маълумотлар, манбалар, экспертларнинг фикрлари асосида ўзбек давлатчилиги тарихида сулолаларнинг юксалиши ва таназзули сабаблари, омиллари атрофлича илмий акс эттирилади. Зеро, "Тарих миллатимизнинг, ўтмишимизнинг тараққиётини ҳамда таназзулининг сабабларини ўрганадиган фандир", деган эди Абдурауф Фитрат.

Тарихий манбалар шундан далолат берадики, ўзбек давлатчилиги тарихидаги кучли сулолаларнинг муҳим хусусияти — улар юксак инсонпарварлик ва бағрикенглик ғояларига йўғрилган маърифий исломга таянган. Уларда илм-фан, маданият ва санъат ривожланган, жаҳон илм-фанига беқиёс ҳисса қўшган улуғ алломалар етишиб чиққан. Бунга IX – XII асрларда Ўзбекистон заминида кузатилган биринчи Ренессанс мисолида амин бўлиш мумкин. Бу тарихий воқеликнинг вужудга келишида асосий омиллардан бири ҳам ҳукмдорларнинг иқтисодиёт, таълим ва илм-фанни ривожлантириш йўлида олиб борган сиёсати ҳисобланади. Ушбу даврда Марказий Осиё заминидан Мусо Хоразмий, Абу Наср Форобий, Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Аҳмад Фарғоний, Имом Бухорий, Имом Термизий, Бурҳониддин Марғиноний ва бошқа кўплаб мутафаккирларнинг илм-фанда замонасидан илгарилаб кетишида таълимга бўлган эътибор, илм ўрганиш учун тарғиб қилинган ғоя туради. Бу жараёнда таълимнинг тизимли йўлга қўйилгани муҳим омиллардан ҳисобланади. Бизнинг ота-боболаримизнинг энг олий мақсади маърифат тарқатиш бўлганлиги боис, улар илм-фанда ўз замонасининг тенгсиз ихтироларини амалга оширган ва бу орқали дунё илм-фани ривожланишига катта ҳисса қўшган.

Тарихий манбалардаги маълумотларга кўра, давлат ва жамиятда дунёвийлик ҳамда дин ўртасидаги соғлом мувозанатнинг бузилиши, соф ислом ўрнини жаҳолатга ботган консерватив диний қарашлар эгаллаши билан инқироз даври бошланган. Шу тариқа жамиятдаги ахлоқ меъёрлари ўзгарган, халқнинг фаоллиги, илм ўрганишга интилувчанлиги сусайган, миллий давлатчилик аста-секин таназзулга юз тутган.

XIX аср охири ва XX аср бошларида илм-маърифат байроғини баланд кўтариб майдонга чиққан жадидлар ҳам жамиятда вужудга келган инқироздан чиқиш йўлларини излаш жараёнида, аввало, маърифатни тарғиб қилгани, муқаддас динимиз асосларини ўқитиш билан бирга, охирги уч асрда илк бор дунёвий фанлар ҳам ўқитилган янги усул мактабларига асос солишгани, албатта, бежиз эмас. Чунки бу замон талаби эди.

Жадид боболаримиз техника ривожидан орқада қолиш, илмсизлик ва бир томонлама таълим турғунлигининг бошқа ҳолатлари қатори Туркистоннинг мустамлакага айланиши ҳамда аҳоли онгидаги чуқур инқирозга сабаб бўлаётганини тўғри англашган. Буларнинг барчаси миллий тарихимизни янгитдан холис ва ҳаққоний ёритишда ғоят мураккаб масалалар бўлиб, уларнинг барчаси олимларимиздан тинимсиз ўқиб-изланишни, юксак ватанпарварликни, энг муҳими, ҳар бир жиҳатга илмий асосда ёндашишни талаб этади.

Янги Ўзбекистон — иқтисодиёт, илм-фан, таълим, санъатни барқарор ривожлантириш учун пойдевор бўладиган инновацион технологияларга катта аҳамият бераётган, шунингдек, соғлом қадриятларни етакчи ўринга олиб чиқадиган дунёвийлик ва маърифий ислом ўртасида ижобий мувозанатни шакллантиришга интилаётган дунёвий давлат. Бу жараёнда афсуски, ривожланишнинг оғриқли нуқталаридан бўлган — четдан кириб келаётган "оммавий маданият" таъсирига ҳам дуч келяпмиз.

Бундай сохта маданиятлар инсонни, аввало, халқидан, миллатидан, унинг неча минг йиллик қадрият ва анъаналаридан айиради, энг ёмони, жамиятда носоғлом муҳитни вужудга келтиради, фарзандни — отага, акани — укага ёв қилади.

Шу ўринда бир муҳим ҳақиқатни эслатиб ўтмоқ жоиз: Ўзбекистон ўзининг неча минг йиллик тарихи давомида турли юксалиш ҳамда инқирозлар тўқнашувида ривожланиб келган, халқимиз синовлардан муносиб ўтган. Унинг юксалиш даврлари, аввало, кучли дунёвий давлатчилик қадриятлари билан боғлиқ бўлган ва биз тараққиётимизда асрлар давомида шаклланган оламни англашга оид ижтимоий тафаккуримиз — аллақачон вужудга келган тамойилларга эга эканимизга тарих шоҳид. Улар бугунги кунда янги Ўзбекистонни барпо этиш ва дунёга тараннум қилишга хизмат қилмоғи лозим. Бу йўлда барчамиз, айниқса, биз — илм-фан, маданият ва маърифат аҳли олдинги қаторда боришимиз шарт.

Шерзодхон МАҲМУДОВ,
тарих фанлари номзоди, доцент.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 956. 31 558 нусхада босилди, ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

ISSN 2010-8788

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Д. Содиқов.
Мусаҳҳиҳ — С. Исломов.

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.10 Топширилди — 03.20 1 2 3 4 5 6